

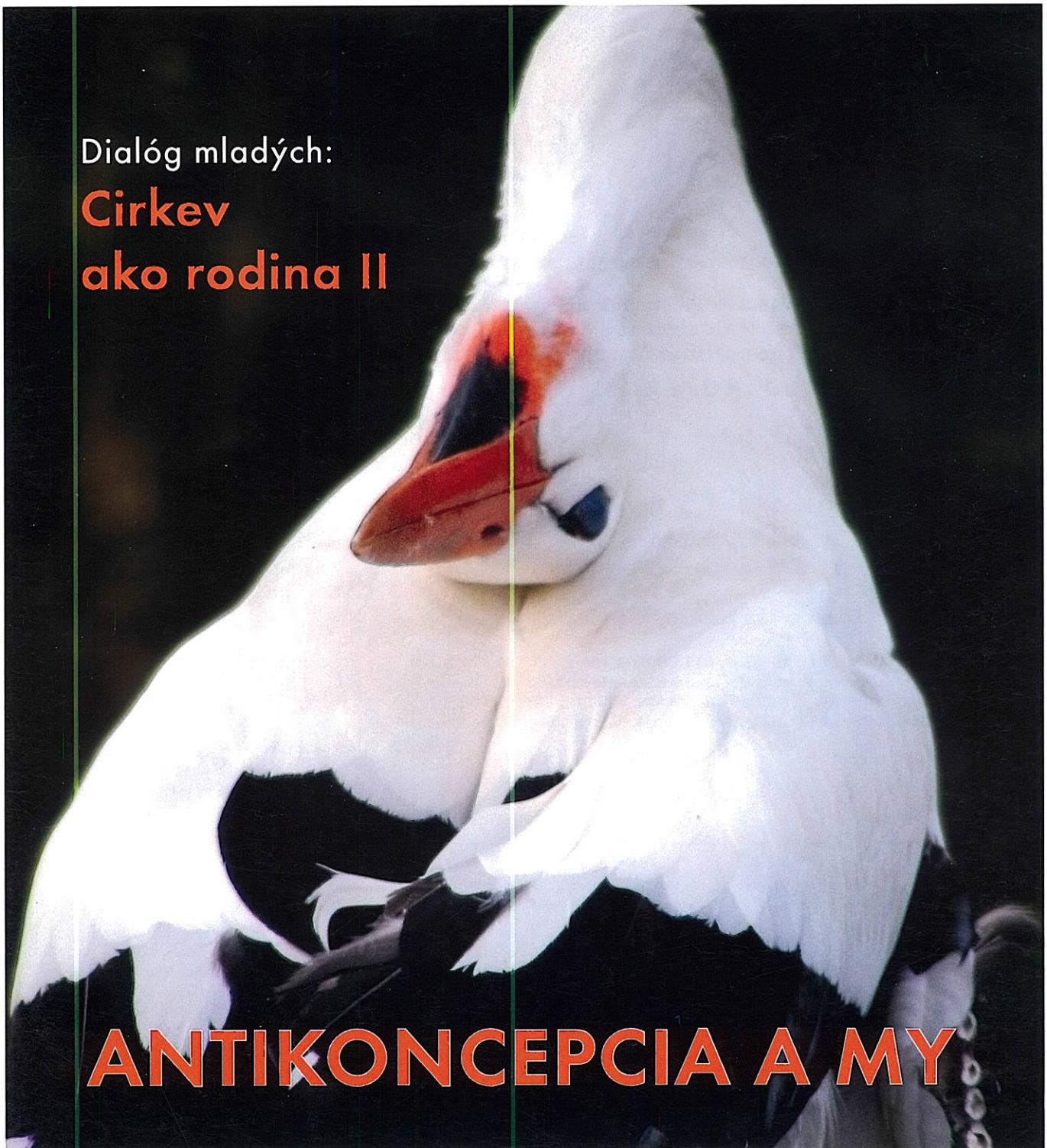
DIALOG

Kresťanský diskusný a polemický mesačník

III. ročník • 2/2010

Dialóg mladých:
**Cirkev
ako rodina II**

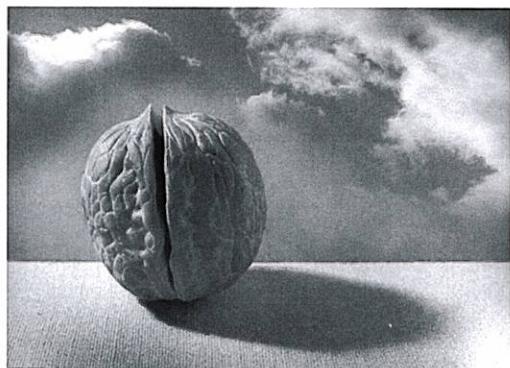
ANTIKONCEPCIA A MY

O B S A H

Sú krehkí ako orechová skrupinka.

Postavíme sa na ich stranu?

Prosíme Vás, darujte 2% zo svojich už zaplatených daní a pomôžte skvalitniť život starým, nevládnym, mentálne a telesne postihnutým spoluobčanom.

ĎAKUJEME

Diakonické združenie Betánia

Partizánska 6, 811 03 Bratislava
Právna forma: Účelové zariadenie cirkvi,
IČO: 30849667, č. účtu: Tatra banka 262 784 5292/1100
Kontakt: 02/54435550, www.betania.sk, www.rozhodni.sk

DISKUSNÉ FÓRUM 4

O BAPTISTOCH A EKOLÓGII 5

Ján Szőllős

DNES PRED TISÍCROČIAMI 6 (Jákob)

Štefan Markuš

ČO VRTA LEVIČANOM V HLAVE? 11

Marcel Nolč

ANTIKONCEPCIA A MY 12

JÁN MACHAJDÍK 20

MÁ PÁN BOH RÁD HAITI? 26

Štefan Markuš

DIALÓG MLADÝCH 27 Cirkev ako rodina II

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií) Individuálne objednávky: cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: 262 104 1859/1100, špecifický symbol 1009

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Márik, Bohuslav Piatko, Josef Sýkora, Rastislav Števko   **Šéfredaktor:** Bohuslav Piatko, sefredaktor@mesacnikdialog.sk

Redakcia: Jana Hlinská, Jozef Uhlík (osobnosti), Eva Bechná (Žilina), Gabriel Gajdoš (webmajster), e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk e-mail na redaktorov v tvare: priezvisko@mesacnikdialog.sk

Jazyková úprava: Anna Matláková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko   **Adresa redakcie:** Dialóg, Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, č. tel.: 02 207 11 468

e-mail: dialog@mesacnikdialog.sk, web: www.mesacnikdialog.sk   **Vydavateľ:** Media Svatava, spol. s r.o.   **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.

Predná strana obálky: JANA CAMARA: Roztúzený

Zadná strana obálky: L'UBO BECHNÝ: Som tu!

Dlhý čas dozrievania

Je nám dobre doma pri piecke

Udalosti posledných týždňov v karibskom štáte Haiti nás postavili pred množstvo otázok. Pre mnohých je najvypuklejšia otázka „integrity“ milujúceho Boha, ktorý dopustí (či dokonca spôsobí?) utrpenie takého rozsahu. Posledné odhady (ešte stále nie sú konečné) hovoria o viac ako 220 000 mŕtvych... Mnohí si opäťovne kladú starú otázku o zmysle utrpenia. Iní zase nechápavo krúta hlavou nad ľudskou krutosťou a bezohľadnosťou, ktorá dokáže zneužiť aj takéto situácie. Politici sa zase predbiehajú buď vo vyzdvihovaní svojich zásluh a pohotovosti v reagovaní na vzniknutú situáciu, alebo v kritizovaní nedostatkov a pochybení tých druhých.

No nemožno si nevšimnúť, že tragédia na Haiti nás dokázala aj zmobilizovať. Väčšina charitatívnych organizácií a nadácií okamžite vyhlásila verejné zbierky na pomoc postihnutým. Koncom januára sa konali zbierky zrejme vo všetkých kostoloch na Slovensku. Aj v Cirkvi bratskej veriaci darovali v dobrej vieri, že tieto peniaze budú použité správnym spôsobom a zmiernia utrpenie tých, ktorí to potrebujú. Tých z nás, ktorí sme zodpovední za správu takto vyzbieraných prostriedkov to však stavia pred neľahkú úlohu: čo s nimi urobiť, kam a akým spôsobom ich poslat, aby boli naozaj zmysluplne využité.

Isteže, ponúka sa možnosť zaslať ich dôveryhodným inštitúciám a ľuďom, ktorých prácu osobne poznáme. A nepochybujem o tom, že *Medzinárodná federácia slobodných evanjelikálnych cirkví* (IFFEC), ktorú pre dary v rámci Cirkvi bratskej navrhoval jej predseda, takou naozaj je. Zdá sa mi však, že toto je „cesta ľahšieho odporu“. Zrejme to je najrozumnejší návrh v momentálnej situácii, ale nie je to systémové riešenie z dlhodobého hľadiska. V roku 2005, po ničivom tsunami v juhovýchodnej Ázii, sme boli v podobnej situácii a prijali sme rovnaké riešenie. Medzitým sme zostarli o päť rokov, ale nijako sme sa neposunuli vo forme našej pomoci bratom a sestrám trpiacim v rozvojovom svete. Zrejme ešte stále máme pocit, že sme na to príliš chudobní, že my sami ešte potrebujeme pomoc. Posledné štatistiky Medzinárodného menového fondu (IMF) ale hovoria, že Slovensko je 40. najbohatšia krajina sveta (merane v objeme HDP na obyvateľa; štatistiky Svetovej banky za rok 2008 nás uvádzajú dokonca na 32. mieste). Pri našej mentalite nariekania sme si to ešte asi nestačili všimnúť. A určite sme sa ešte „neprepli“ v našom myšlení, aj keď prvé lastovičky už prilietajú... Zbory na východe krajiny orientujú svoju pozornosť na pomoc na Ukrajine, západ vidí skôr núdznych v Afrike.

Zatial sú to však viacej iniciatívy izolovaných jednotlivcov ako koordinovaný postup cirkvi. Zdá sa mi, že dozrieva čas na to, aby sme aj ako cirkev začali rozmýšľať o možnostiach systematickej dlhodobej pomoci mimo hranice vlastnej cirkvi a krajiny.

Každý takýto krok vyžaduje na začiatku odvahu viery. Je pravda, že nemáme dosť prostriedkov ani na projekty, ktoré sú už rozbehnuté. A ani ich nikdy mať nebudem. To by však nemalo byt dôvodom, aby sme nerozmýšľali nad novými plánmi. Dobrá myšlienka osloví nových darcov a podneti k väčšej obetavosti tých, ktorí dávajú. O tom nás mohli presvedčiť aj posledné týždne.

Zrejme si teraz položíte celkom legítimnu otázku. Je naozaj treba vytvárať ďalšie inštitúcie pomoci, keď tretí sektor ich ponúka až príliš veľa? „Nerozmrvíme“ tým ešte viacej existujúce zdroje? Som si vedomý, že takéto (a podobné) obavy majú svoje opodstatnenie. Napriek tomu vidím aspoň dva dôvody na to, aby sme takýto krok urobili. Ten prvý je misijný rozmer pomoci, ktorú sprostredkuje cirkev. Našou úlohou je totiž pomáhať tak, aby nezostalo len pri „humanitárnej“ pomoci, ale aby bola prejavom Božej lásky, v ktorej sme my len prostredníci. V tomto nás charitatívne inštitúcie tretieho sektoru určite nenahradia. Druhý dôvod je vo vzťahu ku nám ako darcom. Byť dlhodobo (nie jednorazovo) angažovaný v pomoci druhým ľuďom v nás buduje vedomie zodpovednosti voči týmto ľuďom a vďačnosti a dôvery voči Bohu. Navyše, pre dlhodobú angažovanosť je dôležité, aby sme mali vedomie „vlastníctva projektu“, vedomie toho, že to je „náš projekt“. V opačnom prípade počiatočné nadšenie rýchlo vyprchá...

Priznám sa, že neviem, akú podobu ani aké zameranie by mala mať naša pomoc. A možno mi ani neprislúcha, aby som predstavil konkrétné návrhy. Jedno si uvedomujem čím ďalej tým nástojčivejšie, že čas dozrieva (a možno už aj prezrel)...

JÁN BÁN
(Cirkev bratská,
Bratislava)

PÍŠETE, REAGUJETE, DISKUTUJETE

WWW.MESACNIKDIALOG.SK

AD: DUCHOVNÉ SLOVO, DIALÓG 1/2010

Dobrý deň,
už dlhšie som rozmýšľala, že Vám napíšem nejaký feedback po roku odoberania Dialógu. Novoročný príhovor v januárovom čísle rozhodol. Chcem pridať svoj hlas k tým, ktorí oceňujú témy, ktoré ste otvorili a otvárate, ale aj vyjadriť túžbu po ich hlbšom spracovaní.

To, prečo som sa rozhodla predplatiť si v ďalšom roku znova Dialóg sú práve témy ako Evolúcia a Boh, Interrupcie, či pripravovaná Antikoncepcia.

Písat' o nich považujem za náročnú úlohu aj preto, že ja ako čitatel', ktorý akosi podvedome vie, že sa o nich príliš nehovorí, očakávam práve od nich najväčšiu kvalitu, hlbku.... A práve v nich vidím šancu ako dat' Dialógu hodnotu a v istom zmysle exkluzivitu. Očakávam od takýchto tém istú kvalitu a kvantitu informácií niekde medzi nedel'ou kázňou a aktuálnou kresťanskou knihou o danej téme (v prípade, že existuje). Ak by to bolo možné, uvítala by som trochu hlbšie preskúmanie témy. Viackrát ste sa rozhodli pre formu rozhovoru. To poskytuje príležitosť pre hostí nielen prezentovať názory, ale ich aj donúti obhájiť a klásiť možno trochu provokujúce otázky, vytvoriť „napätie“...

Osobne mi veľmi chýbala neuverejnená časť z rozhovoru o interrupciách. Od tejto témy som očakávala, že mi poskytne konkrétnejšie názory. Po prečítaní mi zostal len prfliš vägny pocit. Posudzovať interrupcie bez ohľadu na okolnosti, je povrchné. Okrem spomínaných neuverejnených vedeckých faktov by som ocenila aj niečo konkrétnejšie navyše, napr. sprostredkovane (anonymne) príbehy zo života (z pastoračnej praxe) a postoj k nim, relevantné Biblické texty s komentármami...

Aj vzhľadom na nadchádzajúce

parlamente voľby verím, že sa opäť dotknete aj oblasti politiky... napr. akú odpoveď dáva kresťanstvo a Biblia na súčasný stav tunelovania, korupcie, klamstiev..., aké postoje k tejto verejnej situácii môže zaujať bežný človek, kresťan?

Je však aj veľa príjemných prekvapení, ktoré som našla na stránkach Dialógu - informácie o misii, cirkevnom školstve, články a rozhovory s ľuďmi, ktorých sa väzim a rada prečítam ich myšlienky, informácie z rokovania Rady CB, niektoré témy v Dialógu mladých.... to všetko je zaujímavé a obohacujúce. Ďakujem za Vašu prácu, že umožňujete, aby existoval tento priestor pre vnútrocirkevný dialóg. Tešíme sa a som vďačná Bohu, že Jemu aj nám ostatným slúžite takýmto spôsobom.

Pravdu si vysoko cením, preto verím, že to prianie od pána Piatku sa tento rok čiastočne splní aj prostredníctvom ďalších čísel Dialógu.

Ellen Molitorisová, Žilina

AD: ANTIKONCEPCIA (TÉMA TOHTO ČÍSLA)

Položme si otázku: *Je antikoncepcia v súlade z Bibliou, alebo je takéto konanie s Bibliou v rozpore?* Je zrejmé, že takúto otázku možno chápať len v širšom zmysle. Samozrejme, v Biblii nemôže byť priama odpoveď na otázku, ktorá vznikla asi dve tisícročia po napísaní Novej zmluvy. Ježiš nám však dal zásady a Ducha Svätého, ktorý nám pomocou týchto zásad pomôže nájsť Božiu vôle u každej situácií. Myslím preďovškým na dve Božie slová: *Nezabijaj a Nezasmiln!*

Nezabijaj! Tým sa vylučujú všetky druhy postkoitálnej antikoncepcie, vrátane vnútromaternicového telieska. Ale aj hormonálna antikoncepcia môže mať abortívny účinok (to znamená: môže zabrániť ovulácii, čo sa pri nízkych dávkach nemusí stať; ak sa to nestane, zabráni

uhniezdeniu už oplodneného vajíčka a tým zničí už počatý život).

Ale tu nejde len o život plodu, ale aj o život a zdravie ženy. Ked' Pavol VI. pripravoval encykliku Humanae vitae, požiadal sovietskych vedcov o vyjadrenie, či antikoncepcia pri dlhodobom používaní nemôže mať negatívne účinky na zdravie ženy. Odpoveď bola: nemožno to vylúčiť.

Nezasmiln! Možnosť oplodnenia je výkričníkom, že pri sexuálnom styku ide o niečo veľmi vázne; je prirodzeným regulatívom, ktorý chráni človeka pred mimomanželským a manželským pohlavným stykom. Vynález a masová výroba vysoko spol'ahlivej antikoncepcie (+ možnosť potratu ako poistky) umožnilo nezáväzný sex bez rizika. Dnes si to už ani neuvedomujeme, ako radikálne sa zmenilo v dôsledku ľahkej dostupnosti antikoncepcie sexuálne a manželské správanie ľudí; sex sa stal druhom spoločenskej zábavy, mnohí sa neženia a nevydávajú, dramaticky klesla pôrodnosť (jeden zo šokujúcich dôsledkov: behom niekol'ko desaťročí Európa bude svetadielom s muslimskou väčšinou)...

„Plod'te sa a množte sa!“ Možnosť oplodnenia pri pohlavnom styku je výrazom historicky prvého Božieho slova pre človeka: „*Plod'te sa a množte sa!*“ (Gn 1, 28) Aby človek mohol splniť toto poslanie, Boh vytvoril podivuhodné zákonosti života. Dnes človek postupne poznáva tieto zákonosti, čo umožňuje, aby do nich zasiahol. Umelým oplodňovaním, klonovaním a pod. Ak nám tieto veci naháňajú hrôzu, nesmieme zabudnúť, že toto zasahovanie do procesov tvorenia života sa začalo antikoncepciou, najmä hormonálnou. Sú veci, ktoré technicky sú možné, ale zasahujú do výsostnej oblasti vyhradenej Bohu, ktorou je ľudský život a jeho vznik.

Ladislav Lencz, Bratislava

O BAPTISTOCH A EKOLÓGII

JÁN SZÖLLŐS (1965): Je kazateľom zboru Bratskej jednoty baptistov Bratislava-Palisády od roku 2001. Vyštudoval geografiu na Prírodovedeckej fakulte UK (1988) a neskôr študoval teológiu na Evanjelickej bohosloveckej fakulte.

Popri kazateľskej činnosti pôsobí aj na svojom pôvodnom pracovisku, v Geografickom ústavе SAV a prednáša geografiu pre misionárov na Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Porozprával sa s ním BOHUSLAV PIATKO.

Za mojej mladosti žili ľudia z evanjelikálnych cirkví vari viac spolu, ako dnes žijú zby zborov jednej cirkvi. Osobitne si rád spominám na spolužitie bratislavských zborov Cirkvi bratskej na Cukrovej so zborom baptistov, ktorý kedysi sídlil na Vysokej. Boli to časté výmeny kazateľov, spoločný nácvik piesní (takmer spoločný spevokol), večery poézie zväčša „cukrováckych“ autorov a recitátorov od baptistov, spoločné športové stretnutia mládeže a množstvo ďalších akcií. Dnes to veľmi nefunguje. Mladá generácia sa s týmto časmi stretáva už len v spomienkach rodičov. Do našich zborov však prichádza aj mnoho nových ľudí, ktorí možno ani nevedia, že s minimálnymi, často len formálnymi rozdielmi funguje na Slovensku viacero menších, tzv. evanjelikálnych cirkví či spoločenstiev. Preto sa medzi našimi hostami občas objavia predstaviteľia, alebo kazatelia rôznych cirkví. Aby sme o sebe čo-to vedeli.

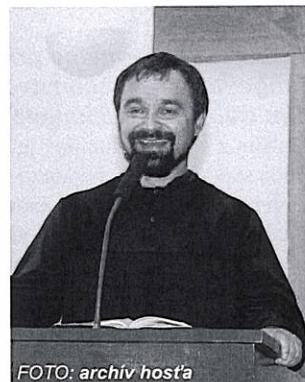

FOTO: archív hosta

Takže, predstavte našim čitateľom baptistickú cirkev, hoci slovo cirkev v názve ani nemáte?

Presne tak. My naozaj nemáme v názve „cirkev“, ale používame slovo „bratská jednota“. V našom ponímaní je cirkvou zbor, je samostatnou jednotkou. Naše zby (na Slovensku je ich 24) vytvárajú Bratskú jednotu. Rada je len koordinačný orgán. Ide o pomerne čistý kongregačný systém, teda sietové, nie hierarchické vnútorné, usporiadanie. A to je jednou z čít našej identity. My sami neraz diskutujeme o tom, či vôbec, povedzme v styku s okolím, so štátom, môžeme používať v názve slovo cirkev.

Funguje tento princíp všade na svete? Pretože vy nie ste „slovenskou zvláštnosťou“. Baptisti sú svetovým spoločenstvom. Áno. Je Svetová baptistická aliancia a Európska baptistická federácia. Tento kongregačný systém sa uplatňuje vo väčšine štátov, ale samozrejme, sú aj odlišnosti. Napríklad v Maďarsku majú baptisti slovo cirkev v názve, Gruzínci majú aj

biskupa a je to viac centralizované, čiže aj v tomto sa prejavuje princíp autonómnosti, neexistuje v podstate žiadna direktívá, že takto to musí byť. Ale ani Svetová baptistická aliancia, ani naše ústredie nemajú kompetencie vydávať záväzné nariadenia.

Vo vztahu, povedzme, k štátnym orgánom vás však musí zastupovať nejaká strešná inštitúcia...

Toto je jeden z dôvodov, prečo vôbec nejaké centrum existuje. Veci, ktoré je lepšie robiť spolu, spolu robíme. A to nielen vo vztahu k štátu, kde nás zastupuje už spomínaná Rada, ale aj vo vnútornom živote cirkvi. Nie každý zbor by si vedel samostatne zabezpečiť všetky materiály pre svoju potrebu, udržiavať vztahy so zahraničím a podobne. Takže – sú činnosti, ktoré je výhodné robiť spolu a sú také, ktoré nechceme mať centralizované, tie sa snažíme preniesť na zby.

Funguje to? Neoslabuje celé spoločenstvo takáto autonómia zborov?

Problémy sa vždy nájdú, ale v kontinuálnej diskusii sa priebežne riešia. Ale je to legitímna otázka v tom zmysle, že v praktickom živote je tento spôsob fungovania spoločenstva veľmi náročný. Mám na mysli fungovanie celej denominácie. Asi by bolo jednoduchšie hore o niečom rozhodnúť a potom mať páky ako to smerom dole realizovať. Našim najvyšším orgánom je Konferencia delegátov zborov, ktorá sa stretáva dvakrát ročne a rozhoduje o niektorých zásadách. Rozhodnutia, ktoré sa majú prijať, sa vopred prerokúvajú v zboroch a tie môžu prísť so svojím stanoviskom k jednotlivým otázkam. A keď sa niečo dohodne, tak by to potom malo platiť. Je to náročnejší systém, má svoje slabiny a svoje prednosti rovnako, ako iný hierarchický systém. Najväčším nedostatkom tejto sietovej štruktúry je pomalosť v prijímaní istých dohôd. Jednoznačne trvá dlhšie, kým sa niektoré veci pohnú dopredu a nikdy nie je zaručené, že sa k problémom opäťovne nebudeme vracať. Takže sa niekedy stáva, že dlhšie prešľa-pujeme na mieste a možno by bolo potrebné ísť trochu razantnejšie... ▶

Treba objektívne povedať, že sloboda prináša problémy, ktoré aj v našej histórii priniesli až rozdelenia...

Už posledná otázka z tejto oblasti. Rastie, stagnuje, či upadá vaše spoločenstvo, čo do počtu?

Sú také zbory, čo sa zväčšujú, ale aj také, čo sa zmenšujú. Ale ako celá denominácia sa v ostatných rokoch držíme približne na rovnakej úrovni, ani nerastieme, ani neklesáme.

To boli skôr formálne princípy fungovania spoločenstva..., čím ďalším sa odlišujete?

Ďalším z našich princípov je sloboda svedomia. Vychádza to vlastne s predchádzajúcim – ak zbory majú mať slobodu, má ju mať aj jednotlivec. Vedľa Boha nás stvoril rovnoprávnych, preto sa každý človek priamo zodpovedá za seba a má priamy prístup k Bohu, bez akéhokoľvek iného sprostredkovateľa, okrem Pána Ježiša.

No, to asi charakterizuje všetky evanjelikálne cirkvi a asi aj väčšinu protestantských...

Baptisti sú známi tým, že sa chceme čo najviac držať Biblie bez nejakých ďalších vyznaní viery. Je to neustále hľadanie, pretože niektoré veci si aj tak potrebujeme formulovať, ale zásada slobody svedomia platí úplne zásadne a je potom premietnutá do toho, čo je asi o nás najviac známe a podľa čoho máme názov – baptisti, teda tí, čo sa ponárajú.

Sme tí, ktorí krstia ponorením len na vyznanie viery, teda už svojprávnych ľudí. V tomto sa, napríklad, odlišujeme, aspoň pokiaľ viem, aj od Cirkvi bratskej.

Pokiaľ viem, vo viacerých evanjelikálnych cirkvách sa novorodenci len požehňávajú...

Máme veľa spoločného, ale v tomto sme my veľmi strikní, to znamená, že vôbec netolerujeme krst nemluvniat. Krstení však nemusia mať 18 rokov, ale musia vedieť, čo robia. V otázkach viery chceme dať slobodu aj našim vlastným detom, preto ich krstíme, až keď sa sami rozhodnú. A až pokrstení sa stávajú

členmi zboru. Preto všetky štatistiky uvádzajú nižšie čísla počtu baptistov, ako nás v skutočnosti je. U nás v zbere na Palisádach je registrovaných asi 190 členov, ale celé spoločenstvo tvorí asi 300 ľudí.

Myslím si, že k cirkvi alebo k charakteristike vášho spoločenstva by to aj stačilo. Prejdime k vám. Kazatel' – ekológ. Zaujímavá kombinácia. Čo vás ako prírodovedca priviedlo na kazateľňu?

Vyštudoval som prírodné vedy a čiastočne sa im venujem doteraz ako samostatný vedecký pracovník v Geografickom ústave Slovenskej akadémie vied. Venoval som sa tam rôznym problémom a tam som sa dostal k ekológií. No dlhšie som cítil akési volanie, ani nie byť teologom, lebo tým sa ani neodvážim nazvať, pretože som sa neponoril vedecky do tejto disciplíny, ale byť služobníkom. Dlhšie som slúžil v našom zbere v maďarskom zhromaždení, možno som aj uvažoval o kazateľstve ako o povolaní, ale stále som sa toho bál. Nevedel som si dosť dobre predstaviť, že ja, vedecký pracovník, ponorený do knižníc a kníh sa mám zrazu zmeniť na intenzívneho komunikátora s ľuďmi, čo je jedným zo základných predpokladov kazateľstva. Moja príprava na kazateľskú dráhu trvala Pánu Bohu celé desaťročie, až som pochopil, že je to naozaj tá cesta, ktorú pre mňa vybral Boh a že mám po nej ísť. A moja pôvodná profesia zostala skôr koničkom.

Ja som si trochu prebehol vašu publikáciu so zaujímavým názvom: Kresťanstvo a ekológia. Keď vznikal Dialóg, tak sme len tak okrajovo na redakčnej rade spomenuli, že by sme sa možno mohli pozrieť aj na ekológiu. A ktosi úsmevne poznamenal: Napríklad: Biblia a Kôprová dolina...? Takmer som na túto krátku zmienku o ekológií zabudol, ale keď som si pozrel túto publikáciu, uvedomil som si, že ekológia má čo povedať kresťanovi alebo naopak: kresťan sa má staráť do ekológie.

Takže tá Kôprová dolina Biblia ani neboli taký nezmysel...

To určite nie. Ja som sa svojou aj vedeckou činnosťou venoval predevšetkým praktickým otázkam každodenného života. Ekológia nie je teoretická oblasť, či vymyslený problém. Ekológia je náš každodenný život. Každý z nás žije v určitem prostredí, ktoré nám Boh dal a my sme zodpovední za to, ako žijeme aj v tejto oblasti. Pán Boh nám nedal zem na to, aby sme boli jej pánni. Dal nám ju, aby sme boli jej správcami. Ale my, ľudia, sme zmenili „ekopriestor“ na „egopriestor“. Na čo som chcel poukázať je, že ani my kresťania nevnímame dostatočne zodpovednosť za túto časť nášho života. Života v priestore, ktorý sme dostali do správy. Akoby sa nás to netýkalo. Venujeme sa morálke, mravnosti a všeličomu inému a toto, aspoň sa mi to zdá, sme vynechali. Prostredie, v ktorom žijeme nie je vo sfére nášho záujmu. Ale to je veľká chyba, lebo tým dávame priestor iným filozofiám, smerom, ktoré sa tomuto venujú, napríklad východným filozofiám. Tie sú príťažlivé pre ľudí, ktorých zaujímajú otázky životného prostredia a chcú byť v tejto oblasti angažovaní. Poznám množstvo aktivistov, ktorí sa týmto otázkam venujú a ktorí sa zdá, že kresťania a cirkvi v podstate mlčia a tí, čo dávajú nejaké odpovede, hľadajú nejaké riešenia sú práve východné filozofie či náboženstvá. Zdá sa im, že na pôde kresťanstva nemajú priestor.

Hovoríte, že kresťania zanedbali biblický príkaz dobre spravovať túto zem? že sa úzkoprszo zameriavajú, povedzme, len na ľudí a ľudské problémy?

To bol ten motív, prečo som sa rozhodol venovať tejto problematike a napísala túto prácu. Pokúšam sa ukázať, že ochrana životného prostredia je priamo zakotvená v Písme, je súčasťou toho, čo nám Boh zjavil a dal vo svojom slove a je to súčasťou našej zodpovednosti a súčasť Božích prikázaní.

Budeme aspoň niekoľkými príkladmi konkrétnejši...

Mandát správcovstva je hned' pri

stvorení. Éden mal človek „*obrábat a strážiť*“. V Starej zmluve nájdeme množstvo prikázaní, ktoré mali obmedziť naše koristníctvo, našu sebeckosť. Ved’ človek už na začiatku porušil Božie prikázanie tým, že vzal zo stromu ovocie, ktoré nemal vziať, ktoré nepotreboval k životu. Nieko povedal, že človek spáchal prvý ekologický hriech. Mal všetko, čo k životu potreboval a vzal si to, čo nepotreboval. A toto sa deje v celej ľudskej histórii, ale aj osobnej histórii človeka, každého z nás – stále máme tendenciu brat’ viac ako potrebujeme. A to je jedna z príčin súčasného stavu zeme. Možno si neuvedomujeme, že príkaz na sied-

mov. Tým by sa nutne musel zmeniť náš prístup k prírode, k využívaniu technológií, k podpore nových vedeckých objavov a podobne.

Myslím si, že ste to vo svojej publikácii veľmi stručne a výstižne napísali: „Problém je v tom, že človek prijal slobodu, ale neprijal zodpovednosť za svoje konanie.“

Existuje množstvo teórií a argumentov, na ospravedlnenie človeka, na to, aby sa človek zbavil zodpovednosti, za svoje činy. Spomeniem len jednu, ktorá hovorí o človeku ako o živočíchovi, ktorý je rovný s inými živočíchmi na zemi, a teda

z hlavných výziev pre celé ľudstvo 21. storočia. A krest’ania sú viac-menej bokom. Hoci v teoretickej rovine sa už niečo hýbe, existujú už nejaké štúdie, je enviromentálna teológia, ale v praktickej rovine nám vlak uteká. Spomeňte pred niektorými krest’anmi termín „ekologický hriech“, čo vám povedia a kam vás zaradia. A pritom nejde o nič iné, iba o praktické aplikovanie Božích prikázaní. Či krest’ania nevylievajú olej do rieky, alebo neumývajú autá v potokoch...?

Mám pocit, že aj kresťanom sa ľahšie prijala sloboda ako zodpovednosť...

Ani my krest’ania nevnímame dostatočne zodpovednosť za „ekopriestor“.

Venujeme sa morálke, mravnostia všeličomu inému a ekológiu sme vynechali.

my deň odpočinku, má aj ekologické pozadie, aby si oddýchol človek aj zem, aj zvieratá. Najskôr každý 7. a potom každý 50. rok nechat’ odpočívať celú prírodu, čo je pre nás čosí úplne nepredstaviteľné. Nevime si predstaviť, že by sme nechali zem čo len jeden deň odpočívať a užívať len to, čo nám dala predtým. V Starej zmluve je množstvo takýchto príkazov a obmedzení a aj samotný príklad Kristovho života nie je ukážkou konzumného spôsobu života. No aj v Novej zmluve nájdeme mnohé upozornenia, že nie materiálne bohatstvo je skutočným bohatstvom, že materiálneho stačí len tol’ko, kol’ko potrebujeme na živobytie. V Liste Rimanom sa píše, že On prišiel spasíť celé stvorenstvo, teda napraviť celý systém, ktorý sa pádom človeka do hriechu už na začiatku vybral zlým smerom. Náprava nie je v zmene technológie, nie je v tom, že budeme viac šetríť. Ak sa nezmeneň naše myslenie, postoj voči Bohu, nenapraví sa nič. Aj svetskí environmentalisti hovoria, že pokial’ sa nezmeneň koristnícke myslenie človeka, nezmeneň sa nič. Zmena myslenia z krest’anského hľadiska znamená vlastne obrátenie sa, odvrátenie sa od materiálneho k pravým hodnotám. Len to je riešenie všetkých, aj environmentálnych a ekologických problé-

nenesie žiadnu zodpovednosť. Tieto teórie mnoho ráz neprijímajú to, že človek je na tejto zemi Bohom ustanovený za správcu. Teda človek nie je obyčajný živočích, ale stvorenie so špeciálnym poslaním správcu, ale na druhej strane, človek nie je ani Bohom, teda pánom stvorenstva, ako sa to objavuje v inej extrémnej teórii a sem-tam sú známe pokusy aj z praxe – porúcať vetru, dažďu... Táto teória zasa dvíha človeka tam, kam nepatrí – do pozície pána a vládcu stvorenstva. Do pozície toho, komu všetko patrí a môže si s tým robiť, čo chce. Človek nie je pánom zeme.

Možno to chápať aj tak, že krest’ania sa dali vytiesniť z priestoru ochrany prírody a zeme, že nepočúvajú „ekologicke“ Božie prikázania?

Tažko povedať, že sa dali vytiesniť, lebo otázka je, či tam nejako relevantne boli, najmä odkedy sa ochrana zeme stala veľkou výzvou. Ide o to, či cirkvi a krest’ania zareagovali, alebo nezareagovali. Myslím si, že každá doba má svoje výzvy. V stredoveku určite nebola výzvou pre krest’anov otázka ochrany životného prostredia a enviromentálne problémy. Riešili úplne iné výzvy. Otázky ekológie sú však jednou

Ja som vdáčný za slobodu. Ale treba si uvedomiť, že jedine sloboda umožňuje pravú zodpovednosť. Keď je sloboda, tak je priestor na to, aby som ukázal, či som zodpovedný. V neslobode to možné nie je, v neslobode človek nemôže niesť zodpovednosť.

Takže, ekológia a kresťanstvo. Ozaj, mali ste už ekologickú kázeň?

Mal a niekol’ko. A jednu z nich som končil slovami, že dobrá kázeň je tá, ktorá tak osloví človeka, že ju aplikuje vo svojom živote. Napríklad, keď človek pôjde nakupovať, tak nakúpi len tol’ko, kol’ko potrebuje. Ak sa mám vrátiť k slobode a zodpovednosti, tak si myslím, že dôležité je hľadať a objavovať svoje miesto v konkrétnom prostredí. Možno neviem ovplyvniť výrub Amazon-ských pralesov a za ne ani nenesiem priamu zodpovednosť. Ale môžem ovplyvniť svoju spotrebu, môžem odolať tlakom reklamy a nekúpim to, čo nepotrebujem, môžem separovať odpad, jednoducho môžem sa správať ako dobrý správca mne zverenej časti stvorenstva v kaž-dodennom živote. Mám dobre správať veci, na ktoré mám priamu dosah, lebo za tie sa budem zodpovedať. To je to, čím každý z nás môže začať okamžite žiť.

JÁKOB – IZRAËL ALEBO RECIDIVISTA – ZAKLADATEĽ

ŠTEFAN MARKUŠ

Curriculum vitae patriarchu Jákoba nie je štruktúrované. Jeho príbeh však poznáme podrobne. Dokonca lepšie ako jeho rodičov (Izáka a Rebeku), aj prarodičov (Abraháma a Sáru). Jákobov komplikovaný život je v knihe Genezis opísaný detailne, počnúc od počatia až po jeho happy end v exile. O budúcnosti dvojčiek sa ich matka dozvedela priamo od Hospodina: „*V tvojom lone sú dva národy... jeden národ bude mocnejší ako druhý*“ (Gn 25, 23) a netušíme, ako sa rodičia dozvedeli, ktorý z dvojčiek bude koho zastupovať. Jákob sa pri pôrode držal svojho brata za pätu, akoby svetu oznamoval, že si „neželá byť druhý“. Otec uprednostňoval prvého, matka protežovala druhého. Konfliktné situácie z rodičovského domu Jákob zdedil a zopakovali sa pri výchove jeho dvanásťich synov. Milovaný syn Jozef „donášal“ otcovi a bratia ním preto opovrhovali. Nečudo, že s ním naložili tak ako naložili. Jákob napriek všetkému predznamenal budúce dejiny svojho národa. Z bezpečnostných dôvodov musel opustiť rodný kraj, bol však prvým Židom, ktorý sa do zasľúbenej domoviny aj vrátil. Jákobova životná dráha mala tri nezravnateľné etapy: (1) život s rodinou a neskôr u strýka Lábana, (2) obdobie počas jednej dramatickej noci pri potoku Jabbok, a (3) nakoniec obdobie po návrate domov a roky v egyptskom exile. Za stoštyridsaťsedem rokov zažil dve neopakovateľné príhody: na ceste odchodu z domova mal sen o rebríku, ktorý ho presvedčil, že Boh otca Izáka je reálny, a na ceste príchodu domov, pri Jabboku, ho vyzval na súboj neidentifikovateľný útočník, ktorý ho zranil a neočakávane mu dal nové meno (Izrael). Jákob tieto udalosti pomenoval. Miesto prvého nazval Bétel (Dom Boží), a zdal sa mu hrôzostrašným, aj keď si pomyslel, že sa podobá nebeskej bráne (Gn 28, 17). Druhé miesto nazval Pení-Él (Božia tvár), lebo vraj „videl som Boha z tváre do tváre“ (Gn 32, 31). Jákobov odchod a príchod domov sa dotýkal reality transcendentnej.

Ukradnuté prvorodenstvo

Čas s vlastnou rodinou ho morálne deformoval. Bol uprednostňovaným dieťaťom a postupom času sa stal manipulovateľným. Rebeka nechcela priпустiť, aby jej milovaný syn hral iba „druhé husle“. Jákob potreboval vedenie a za ručičky ho viedla silná žena. Mala plán s podvodom. Jeho

realizáciou budúcnosť chlapca nevyhnutne ovplyvnila. Len si to predstavme. Navrhla mu, aby sa prestrojil za Ézava a posmelila ho, aby sa nebál oklamat' slepého otca. Plán, aby ten „druhý“ bol „prvým“, doviedla do úspešného konca. Vymyslela slová, ktoré pri inscenovanom výstupe s geniálnym klamstvom, mal otcovi povedať. A Jákob poslúchol. Po čine sa zlákol, ale matka mala riešenie. Bola pohotová režisérka a vedela, ako z maléru vycúvať. Vychystala syna na cestu k strýkovi Lábanovi. Poučila ho, ako si má v cudzine počínať. S Izákom sa zhodla na tom, že uchvatiteľ prvorodenstva sa nemá oženit' s hocikým. Jákob sa ale vzápäť zamiloval do prvej ženy, ktorú stretol. Nakoniec sa z vôle strýka neoženil s tou, ktorú miloval, ale so ženou, ktorú mu podvodom vpašoval do posteľ. Cítil sa oklamaný. Židovský midraš jeho prvú svadobnú noc komentuje takto: „*Ked' sa Jákob po svadobnej noci prebulil a zbadal vedľa seba Leu, namiesto Ráchel, neskrýval svoje sklamanie. Celú noc som ti šepkal drahá Ráchel a ty si mi odpovedala. Prečo si ma podyiedla?*“ – ‘A čo ty, osočila sa Lea. Tvoj otec t'a nazval Ézavom a ty si mu takisto odpovedal, prečo si ho podyiedol?’ Existuje snáď majster bez žiakov?“ Na svoj osud si však nest'ažoval. V zápase o Ráchel pokračoval. Lában kládol podmienky a Jákob opäť poslúchal. Riadil sa radami žien, ktoré sa o nočné radovánky s ním predbiehali. Nároky malého háremu zvládal efektívne. Rodilo sa zdravé potomstvo, budúci génom ešte neexistujúceho národa. Čo všetko jeho dve ženy a dve konkubíny prežívali a ako jeho deti vychovávali ho nezaujímallo. Žil život naplno a bral všetko, čo mu ponúkli. Keď Ráchel, ukradla domácich bôžikov, nemal o tom ani tušenie. Nezávisle sa zachoval iba vtedy, keď prvýkrát stretol Ráchel. Pri studni konal spontánne, objal ju, pobozkal a zaplakal. Jákob, mimochodom, často plakal. Dospelé dieťa, ktoré potrebuje citové zážitky? Reziduum materinskej lásky pocíťoval aj v cudzine.

Dilemy podvodu

Je zaujímavé, že otec Izák uprednostňoval samostatnosť Ézava, pričom nerozumieme, prečo starý slepec prechovával tak veľkú lásku k násilníkovi. Ézav bol lovec, skôr drsný – športový typ. Historici nemajú radi otázky typu „*Čo by bolo, keby...*“, ale zamyslime sa nad hypoteticou

Gustave Doré: Jákob zápasí s anjelom, Biblia, Tiúrs 1866

skutočnosťou, že čo by sa bolo stalo s izraelským národом, keby chorý Izák bol včas odhalil podvod. Keby sa inscenácia s požehnaním odohrala nie medzi ľstivým Jákobom a Izákom, ale medzi Izákom a zabijakom Ézavom? Izák, našťastie neodhalil lešť. Niektorí vykladáči tvrdia (napr. J. O. Markuš), že sa to stalo Božím riadením. Výmenou Ézava za Jákoba sa predestinovala budúcnosť vyvoleného národa. Jákoba prenasledovali pocity viny a bol si vedomý, že so zámerom oklamal otca. Prekvapuje nás, že sa stal recidivistom a metódu ľsti využíval neskôr častejšie. Nevedel sa z kolotoča zdedených návykov vyslobodiť. Mal iba veľký sen s rebríkom. Keby sa tak mohol vziať do deja. Stúpať, aj zostupovať po rebríku. Stretnať Boha častejšie a uistovať sa, že napriek pocitom viny ho Boh neopušťa. Jákob, akoby neustále hľadal stupne na svojom rebríku, túžil kráčať smerom hore. Vedel, že život mimo domova, bez prítomnosti matky je iný. Počul Boží hlas, ale mu rozumel podmienene. „Ak bude so mnou Boh, ak ma bude chrániť na ceste ktorou som sa vydal, ak mi dá chlieb na jedenie a šaty na oblečenie... Hospodin bude mojim Bohom“ (Gn 28, 20–21). Jákob bol pragmatik. Želal si prízemné veci. Potravu, šaty a bezpečnosť. Sen nepochopil ako prognózu. Aký by mohol byť život s Bohom jednoduchý! Ak Boh dá to i to, potom budem jeho služobníkom. Jákob sa nezamýšľal nad možnosťou, že Boh aj nemusí dať. Uveril, že záruky bezpečnosti – podľa odporúčania matky – existujú u strýka.

Múr nárekov v Jeruzaleme je najposvätnnejšie miesto judaizmu. Židia tam nariekajú nad zničeným chrámom a životom vo vyhnanstve.

ANTIKONCEPCIA AMY

Dnes otvárame ďalšiu z citlivých tém, o ktorých nie veľmi rádi hovoríme a viem, že mnohí by radšej o nej nehovorili vôbec. Ale problém je na stole, či o tom chceme alebo nechceme hovoriť. A vieme, že lepšie je hovoriť, ako mlčaním prinášať zlo. Pretože, ako píše autorka úvodu do témy Tatiana Máhriková: „Sú oblasti života, ku ktorým sa Písma jednoznačne nevyjadruje, necháva ich otvorené. Pri riešení dilem, ktoré život, kultúra a civilizácia prináša, je potrebný kvalifikovaný pohľad z rôznych uhlov a perspektív, v ktorom má svoje miesto nielen hlas teológov, ale aj názor lekárov, psychológov, sociológov, právnikov či iných odborníkov. Antikoncepcia takou oblasťou určite je.“

Rodiť a rodiť a rodiť...

TATIANA MÁHRIKOVÁ
 (absolvovala dvojročné štúdium counsellingu
 na Belfast Bible College, vyše 15 rokov
 pracuje v duchovnom poradenstve
 a pastorácii manželských párov.)

Moja prababička Matylka absolvovala šestnásť pôrodov. Prvých päť detí jej zomrelo ešte v kojeneckom veku, ostatné sa dožili dospelosti. Nemali sa finančne zle, keďže viaceré deti dostali univerzitné vzdelanie, čo v tej dobe nebolo až tak bežné. Z rozprávania som poznala viaceré historky, no medzi ženami našej rodiny bola zvlášť oblúbená veta: „*Matylka, ty tu len sec, a buc pekná.*“ To bola inštrukcia pre jej pozíciu v rodinnom obchode. V mojej detskej mysli sa tak utvoril obraz krásnej, spokojnej ženy obklopanej širocou milujúcou rodinou. S takmer storočným odstupom a bez možnosti konfrontácie krásnym aj zostane. Z bezprostrednej blízkosti som zažila inú situáciu. Nariekajúcu tehotnú ženu, ktorá si takmer zúfalo povzdychla: „*Mňa aj do hrobu položia tehotnú.*“ Bolo to jej šieste tehotenstvo. Do toho sa zúrivo vyrútil jej brat na manžela s vyhrázkou: „*Ešte raz sa jej dotkneš a spravíš z teba eunucha.*“ A prítomný starý otec sa ma opýtal, či aj naša cirkev prikazuje rodiť a rodiť.

Každý manželský páár sa raz dostane k otázke počtu detí vo vlastnej rodine. Aj ten, kto hovorí, že to nerieši, ju už vyriešil. Niektorí si trúfajú na viac, iní na menej. Zatiaľ, čo moja prababička nebola vo svojej dobe špeciálnou výnimkou, dnes by bola zaujímavá možno aj pre médiá. Oduševnenie pre mnohodetnú rodinu naráža na problém ubytovania, zabezpečenia vzdelania, oblečenia, stravy. Obávam sa, že už ani na dedine nie je život výrazne lacnejší ako v meste, ľažko sa zaobíť bez auta a doprava je drahá. Naturálne povedané, deti sú nesmierne nákladná záležitosť a nie každý si to môže dovoliť. Ak nezabezpečíme deťom istý štandard, stanovený zákonom na ochranu ľudských práv, či práv dieťaťa, môžu nám ho v hraničnom prípade aj zobrať do ústavnej starostlivosti.

Okrem existenčných otázok je tiež veľmi podstatná otázka výchovy. Opäť si zaspomínam ako nás babička ľutovala: „*Máte to ženy ľažké. To za mojej mladosti išla škola a rodina vo výchove jedným smerom, ale vy musíte s vplyvom školy zápasíť.*“ Je pravda, že nám to vravela v období komunizmu, ale nerobme si ilúzie, že dnes je to lepšie. Každé jedno dieťa v rodine si vyžaduje individuálnu starostlivosť, a nie pätnásť rokov ako za mojej mladosti, ale osemnásť a viac, lebo prostredie je nebezpečnejšie a vzdelávanie trvá dlhšie.

S otázkou počtu detí ruka v ruke prichádza otázka regulácie počatia. Boh daroval ľuďom do manželstva sex ako neopakovateľnú a celkom výnimočnú formu duševnej a telesnej jednoty a explicitne nás nabáda, aby sme sa neukracovali navzájom, iba ak z obopolného súhlasu. Príkaz „*ploďte sa a množte sa!*“ je inštrukcia, ktorá so sexom úzko súvisí, ale má samostatnú a nezávislú pozíciu. Osobne si myslím, že ďalšou z možností naplnenia tohto príkazu je aj adopcia. Podmieňovať sex v manželstve plodením detí je nesprávne, zavádzajúce a nakladá na manželstvo neunesiteľné bremeno, lebo tí, ktorí otázku antikoncepcie musia skutočne funkčne riešiť nie sú teoretici, ale mladí sexuálne aktívni manželia.

V tejto fáze debaty sa diskutujúci zvyknú rozdeliť na zástancov takzvanej prirodzenej antikoncepcie a tých druhých. Aby bola prirodzená antikoncepcia skutočne funkčná, je potrebné, aby ste splňali isté parametre. Musíte mať pravidelný cyklus, ktorý nekolíše pri strese, nádche a iných každodenných vplyvoch. Nesmiete v noci pobebovať k pláčúcim deťom, lebo pre presnosť je dôležité, aby ste raňajšiu teplotu merali v klúde. Všetko si pedantne zaznamenávať, aby sa spoľahlivo dali určiť plodné a neplodné dni. Za tridsať rokov kontaktu so ženami viem, že je len malé percento, ktoré to skutočne prirodzene zvláda a funguje im to. Plačúca žena z úvodu tohto článku, sa mi zdôverila, že ona je plodná asi v akomkoľvek dni svojho cyklu.

V čase, keď sme ako mladí manželia riešili túto otázku, opýtala som sa na názor popredného slovenského teológa. Jeho odpoveď vniesla zaujímavé svetlo do celej problematiky. „*Alebo nechávaš počet detí výhradne na Božie rozhodnutie, alebo to ovplyvníš.*“ Ak počet detí ovplyňujeme, čo nám Božie slovo nijako nezakazuje, potom sú formy, s výnimkou abortívnych, rovnocenné. Osobne poznám ženy, ktoré napriek lekárskym varovaniám, s rizikom vlastného života porodili dve či tri deti. Možno im vyčítať nedostatok viery, ak následne antikoncepciu vyriešia radikálnym spôsobom a nespoliehajú sa na metódu plodných a neplodných dní? A môžeme považovať za správne a biblicky doložiteľné, aby v kontexte počtu detí manželia ukončili sexuálny život, hoc aj po vzájomnej dohode?

**Terézia
Lenczová:**

Predsedníčka OZ Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, s manželom Ladislavom majú tri deti, pochádza z katolíckej cirkvi.

**MUDr. Ema
Gašparová:**

Pracuje v Regionálnom úrade verejného zdravotníctva v Žiline, s manželom Branislavom majú tri deti.

autori, ktorých spomíname, asi mali na mysli pod názvom „prirodzená“, nepovažujú za antikoncepciu. To je využívanie vzácnej danosti ženy, o ktorom som hovorila na začiatku. To je možné využívať s veľkou zodpovednosťou. Katolícka cirkev tu dodáva, že keby sme využívali tento mechanizmus plodnosti a neplodnosti len na odmietanie splodenia, tak to by bolo zlé. Čiže nie spôsob, ale motív takéhoto postupu a využívania neplodných dní môže byť dobrý, ale môže byť aj zlý. Malo by to byť tak, že človek je otvorený pre rodičovstvo, ale má právo a zodpovednosť povedať, kol'ko detí a kedy.

D. Pastirčák: Mne sa zdá, že etický problém, o ktorom by sme mali hovoriť, je v tom, že obrovským rozvojom antikoncepčných prostriedkov sa civilizácia dostala do situácie, v ktorej funkcia plodenia je takmer vytiesnená zo sexuálneho života. Každé malé dieťa dnes vie, že sex je príjemná zábava, obávam sa však, že o zodpovednosť za život, ktorý je s darom sexuality spojený sotva tuší. Plodnosť sa dnes v populárnych obrazoch sexuality dospevajúcemu človeku predkladá ako ohrozenie, ako nežiaduce účinky a nie ako to čím naozaj je – ohromným privilégiom zúčastniť sa na zázraku vznikajúceho života. Mravná zodpovednosť za to, aby sme sa otvorili životu je v mene bezbolestného hedonizmu (*hedonizmus považuje za cieľ života dosiahnutie slasti a rozkoše*) a konzumného individualizmu v západnej civilizácii čoraz viac ignorovaná.

J. Henzel: Áno. Ja sa pripájam. Toto je naozaj ten obrovský kultúrny posun. Zatial, čo z Biblického pohľadu, ale aj z pohľadu iných starých kultúr môžeme odvodzovať, že sex nie je len na plodenie detí, dnes sme sa dostali presne tam, čo načal Daniel. Rozvoj antikoncepcie privedol ľudí k tomu, že sex už takmer vôbec nie je spájaný s plodením. Skôr je to tak, že „pri tom sa aj deti dajú splodiť“.

D. Pastirčák: ...a to je presne to hedonistické konzumné chápanie sexuality : „*Pozor na vedľajšie účinky tejto, inak veľmi príjemnej drogy.*“

T. Lenczová: Bolo to ešte za hlbokej totality, keď sme len podaktori mali možnosť sledovať Viedenskú televíziu, si spomínam na jeden rozhovor o antikoncepcnej pilulke. Jej objavitelia hovorili, že pilulka má pomôcť manželom, ktorí nechcú, alebo nemôžu mať viac detí. Zdôrazňovali, že sa určite nesmie dostať do rúk mladých ľudí. Za tých štyridsať rokov sme úplne inde pri posudzovaní a využívaní antikoncepcie. Najmä môžeme každodenne vnímať, ako bežná dostupnosť antikoncepcie, predovšetkým jej propagácia pre mladistvých, mení názory a postoje ľudí! Takže toto je príklad objavu, ktorý sa stal snehovou guľou, nabaluje na seba a ničí, čo jej stojí v ceste. Ukazuje to len tol'ko, že sa problém jednoducho vymkol spod kontroly a regulácie. Ja vždy obdivujem tú reguláciu, ktorú dáva príroda. A druhá regulácia je naša zodpo-

vedná sloboda. V katolíckej cirkvi je snaha vysvetľovať to z obidvoch hľadísk – teologickej i prirodzeného hľadiska. To sa mi zdá najmúdrejšie.

E. Gašparová: Jeden príklad, alebo trochu otázku na paní Lenczovú. Mám priateľku, matku troch detí, katolíčku, ktorá výlučne používala len metódu neplodných dní (Billingsova ovulačná metóda) a vždy ich zaskočilo ich otehotnenie. Ona je nesmierne nešťastná, nevie čo má ďalej robiť, lebo jej presvedčenie jej nedovoľuje siahnuť po inom prostriedku. Takže – čo má robiť? Čo s tým?

D. Pastirčák: Ja takých prípadov tiež niekol'ko poznám.

T. Lenczová: V rámci nášho združenia sme na Slovensku v kontakte s dvoma organizáciami (Liga párpáru a Donum vitae/Dar života), kde odborní lektori školia a používajú ľudí ako používať prirodzené metódy, čo robiť v podobnej situácii, v takejto situácii. Sú pripravení aj na to, aby poradili ženám, ktoré majú atypický priebeh cyklu. Pretože zásada je, perfektne túto metódu ovládať.

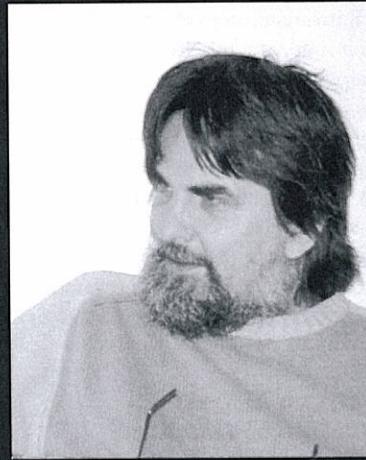
E. Gašparová: Ja si myslím, že v takýchto prípadoch nemôže byť hrievne použiť inú metódu, napríklad kondóm. Nemožno chcieť od ľudí, aby sa vzdali sexuálneho života. Poznám iný prípad, manželia majú tri deti, viac už nechcú, boli v koncoch a siahli po iných prostriedkoch (prezervatívy). Ale ona tým strašne trpí, chodí sa z toho spovedať... viete si predstaviť, čo je to za život? Čo sa dá povedať na to...?

Ján Henžel:

Predsedajúci Rady Cirkvi bratskej v SR, na KTEM v Banskej Bystrici prednáša etiku. S manželkou Alžbetou majú dve deti

Daniel Pastirčák:

Kazateľ Cirkvi bratskej v Bratislave, spisovateľ a výtvarník. S manželkou Jarkou majú tri deti.

J. Henžel: Nemám čo povedať, lebo my s tým nemáme problémy.

T. Lenczová: Nuž, ovládanie tejto metódy treba naozaj poznáť. Treba k tomu dospiť'. Múdri spovedníci, napríklad jeden náš priateľ, kňaz v Čechách, povzbudzoval ženy k tomu, aby si to naštudovali, aby sa to naučili a potom budú môcť slobodne žiť'. My v katolíckej cirkvi chápeme odmiatanie plodnosti partnera ako určitý prejav nelásky.

Asi to na tomto fóre nevyriesíme, lebo, ako sme počuli, nemáme problém v tom, siahnúť po inej metóde na zabránenie počatia. Ale je dobre, že sme to spomenuli, lebo, kto vie, s čím zápasia niektoré manželstvá aj v evanjelikálnych cirkvách. To sme sa trochu pokrútili okolo jednej, nazvime to prirodzenej metódy. Pozrime aj na tie ostatné, možno aspoň ako osvetu, či na informáciu!

E. Gašparová: Ja by som sa na to pozrela z hľadiska zdravotných rizík:

Najvrelejšie, aj z hľadiska zdravotného, aj ako žena, odporúčam metódu, o ktorej sme hovorili, teda **Billingsovu metódu (metód neplodných dní)**. Naozaj sa tým nikomu neublíží, nikto nikoho zdravotne neohrozí. A je prijateľná pre obidve strany vztahu. Ved' žena je počas mesiaca plodná iba 24 hodín, ženské vajíčko viac neprežije (samo-rejme, metódu si treba dôkladne naštudovať). Potom sú k dispozícii **mechanické metódy antikoncepcie**,

z ktorých najznámejší je klasický prezervatív. A pokial' partnerom vyhovuje, nepredstavuje žiadne zdravotné riziko. No a potom sú väčšinou metódy – **hormonálna antikoncepcia**. Tá je už dosť diskutabilná, hoci mnohí gynekológovia ju propagujú ako neškodnú. Tvrdia, že už nejde o také nebezpečné prípravky, ako boli tie z polovice minulého storočia. Nie je to úplná pravda. Stále sa objavujú prípady náhleho úmrtia mladých žien, ktoré ani nemali potuchy o tom, že by mali sledovať nejaké nežiaducé príznaky. Na každom letáku je sice napísané, čo má žena pri používaní sledovať, no lekári na to neupozorňujú. Z najzávažnejších nežiadúcich účinkov je potrebné spomenúť:

1. tromboembolická choroba -upchávanie ciev s následkom smrti: 5-10 x častejší výskyt u užívateľiek hormonálnej antikoncepcie (ďalej HA).

2. infarkt myokardu: 3-násobné riziko u užívateľiek HA.

3. hypertenzia (vysoký tlak): riziko vzniku 3-6-krát vyššie u žien užívajúcich HA.

4. choroby zažívacieho traktu: choroby žľčových ciest, nádory pečene.

5. depresia objaví sa zhruba u 6 % užívateľiek HA.

6. nádory: syntetické pohlavné hormóny nachádzajúce sa v antikoncepcích prípravkoch môžu pôsobiť ako karcinogény (látky vyvolávajúce rakovinu). U užívateľiek HA sa zvyšuje hlavne riziko karcinomu prsníka, krčka maternice a pečene.

Rozsiahla štúdia vykonaná v južnom Švédsku ukázala, že užívanie HA pred 25. rokom života a pred prvým otehotnením zvyšuje pravdepodobnosť vzniku karcinomu prsníka 2-5x. (zdroj: *J. Natl Cancer Inst.* 81, 1000, 1989).

V médiach sa to skoro vôbec neobjavuje, pretože farmaceutické firmy, ktoré sú pre médiá veľmi atraktívni reklamní partneri, si to neželajú. Čo je najsmutnejšie, že u nás už 15-ročné dievčatá majú nárok na to, aby im lekár takúto antikoncepciu predpísal, dokonca ani nemusí informovať rodičov. Tie deti ani netušia, aké to môže mať následky.

Na príbalových letákoch antikoncepcích tabliet je okrem nežiadúcich účinkov spomenuté, ako funguje: 1. zabránenie ovulácie, to znamená, že zabráňuje uvoľneniu vajíčka. Ale u niektorých typov prípravkov sa spomína aj možnosť, že „v prípade uvoľnenia vajíčka, zabráni tento prípravok uhniezdneniu oplodneného vajíčka v maternici“. Takže veľmi pozorne preštudovať príbalový leták!

Ešte treba spomenúť **vnútromaternicové teliesko**, ktoré sa dlho propagovalo ako dobrá a neškodná antikoncepcia. Ale to nie je antikoncepcia! To je to, čo sme spomenuli na začiatku. Tento druh „antikoncepcie“ je z kategórie interrupčných zásahov. Toto teliesko totiž nezabráňuje spojeniu spermie a vajíčka, ale zabráňuje, aby sa oplodnené vajíčko uhniezdilo v maternici. To si musíme veľmi vážne uvedomiť'. Použitie ►

vnútromaternicového telieska je miniinterrupcia! No ženy sa na to nepýtajú a lekári ich na to neupozornia. A to je zlé. Treba donekonečna opakovat', že v okamihu spojenia spermie a vajíčka vzniká nový život. A akonáhle mu zabráníme uhnieszdiť sa, ničíme vzniknutý život.

T. Lenczová: Medzi takéto treba celkom určite zaradiť aj tzv. tabletky „*Deň po*“. To sú tabletky, ktoré tiež zničia už oplodnené vajíčko.

Tak toto bolo veľmi závažné lekárske upozornenie a vysoko zodvihnutý výstražný prst pre všetkých, ktorí odmietajú interrupcie, a zdanlivo sa spoliehajú na to, že berú antikoncepciu. Verím, že vaše slová naozaj poslúžia aspoň na zvýšenie informovanosti našich čitateľov.

T. Lenczová: Ja by som možno ešte z hľadiska pedagogického, alebo skôr dorastového lekárstva povedala niekol'ko slov. Malo by byť povinnosťou dorastových lekárov povedať 15-ročným dievčatám a chlapcom, že dievča ešte nie je v tom veku fyziologicky zrelé na sexuálny život, že je tým ohrozená. Nebudem to na tomto mieste podrobne rozoberať, povieš len, že sa výrazne zvyšuje možnosť rakovinového ochorenia krčka maternicového. Ked' dakto hovorí, že používanie antikoncepcie je vecou osobnej slobody, tak treba povedať, že princípom slobody je podať všetky informácie, aby sa človek mohol správne a slobodne rozhodnúť.

No ešte jedno by som chcela zdôrazniť. Ja považujem za najdôležitejší prínos pri využívaní niektoréj prirodzenej metódy budovanie vzájomného vzťahu medzi ženou a mužom, je to svojho druhu akýsi vzácný ekologickej moment. Ked' sa využíva umelá antikoncepcia, žena je tá, ktorá hltá tabletky a muž je ten, ktorý možnosti poskytnuté tabletkami využíva, často podľa svojej vôle. Pri prirodzenej metóde sa musia cyklu prispôsobiť obidva, nehovoríme, že je to vždy l'ahké, ale

stojí to za to. Je to však vždy šanca, aby sa prehíbil vzájomný vzťah manželov a ich spoločný postoj vdáčnosti voči Bohu za dar.

Vypočuli sme si ženské a odborné lekárske pohľady. Teraz sa obrátim na našich kazateľov. Ked' sme otvorili tieto témy, mnohí z našich čitateľov to prijali dosť s nevôľou. Písal som o tom v minulom čísle. Mám pocit, že ešte stále sú

Anikoncepcia, teda to, čo zabraňuje počatiu no neprerušuje život, je sama o sebe morálne neutrálna, nemožno ju označiť za neetický čin.

to tabuizované témy, ktoré však len zdanlivo nie sú problémom. A mladí idú svojou cestou. Alebo máte iné skúsenosti?

D. Pastirčák: Myslím, že je to tak. Sexualita je u mnohých veriacich do istej miery tabu. Poznám to z vlastnej skúsenosti, i z „pastoračných“ rozhovorov s mladými ľuďmi. Mnohí vďaka tomu, že téma sexu bola (a žiaľ), na mnohých miestach stále je) tabuizovaná, mali s hľadaním svojej sexuálnej identity značné problémy. Donedávna (verím, že sa to mení) sexualita bola v rodinách tabu. Rodičia s deťmi o nej nehovorili a ak hovorili, tak iba vo forme výstrahy pred pokušením a hriechom. V tejto atmosfére boli deti nabádané, aby svoju sexualitu vnímali ako čosi nepriateľské, čosi lákavé, no temné, čosi, čo ich ohrozuje priamo v strede ich vnútra. Sexualita bola tabuizovaná i v Cirkvi. Z kazateľne sa sex smel spomenúť iba ako varovanie – nehovorilo sa teda o milovaní, ale iba o smilstve či cudzoložstve. Všade samé „nie“, nikde žiadne „áno“. V čase, keď sa v dospievajúcim človeku začali prebúdzat' sexuálne impulzy a vystala pred ním

úloha, integrovať' do svojej osobnosti svoju sexualitu, mu ani rodina ani cirkev neposkytla nič okrem varovania. A tak ich o základoch sexuálneho života, často vo forme poklesnutého jazyka, poučili ich všeobecní rovesníci. Dnes tento zdroj informácií v omnino poklesnutejších formách poskytuje internet.

Jediné miesto, kde možno tajomstvo sexuality zdravým spôsobom odovzdávať, je rodina. Rodina, v ktorej vládne slobodná otvorenosť, vzájomná dôvernosť a láska, nie bigotná religiozita zviazaná konvenciami, škrupuľami a predsudkami. Rodina, v ktorej manželia pred deťmi neskrývajú prejavy nežnosti, a slobodne už od detstva s nimi hovoria o zázračnom dare sexuality. Pokúsiť sa o rozhovor až v čase dospievania, keď sú chlapci i dievčatá blokované prebúdzajúcou sa ostýchavosťou, je zväčša už príliš neskoro.

T. Lenczová: Spomenula som ekologickej aspekt antikoncepcie, teda to, aby zdravie ženy neohrozovali chémia a hormóny. Výskumy sa však už zameriavajú na ďalšie ekologicke aspekty antikoncepcie. Na tie, ktoré sa už priamo dotýkajú stvorenstva ako takého. V prostredí výroby chemickej a hormonálnej antikoncepcie pozorovali na rybách rôzne fyziologické pohlavné zmeny. Čo je tiež veľmi závažné zistenie. A nevylučujú sa dopady aj na ľudí. Zúčastnila som sa besedy pri okrúhлом stole na ministerstve zdravotníctva a tam zaznela nasledujúca veta: Ženy strácajú schopnosť otehotniť, čoraz častejšie sa vyskytujú prípady neplodnosti, nielen u žien, ale aj u mužov.

A prítomní vedci hneď ponúkli riešenie: Oplodnenie v skúmovke. A bolo po probléme. A to ma zaražilo. Ved' keď sa počet neplodných párov dostáva už na hranicu 20 %, to by malo byť alarmujúce. Človek si nutne musí dať otázku: PREČO? Akú to má príčinu? Vedci by nemali hľadať riešenie v skúmovke, ale hľadať prirodzené riešenia. Zatial' je to otvorená otázka, ale všeličo naznačuje, že sa stalo niečo zlé, že to môže byť

pre spoločnosť a pre manželské páry pasca. A začína to mat' vážny spoľočenský dosah. Ved' si len pozrime demografické krivky, aký je veľký pokles populácie.

D. Pastirčák: Treba dodať, že problémy vznikajú aj na opačnej strane. Morálny aspekt regulovalia počatia má dva, nie iba jeden pól. Na jednej strane sa prestávajú rodíť deti tam, kde majú vytvorené podmienky pre zabezpečenie života a rozvoja osobnosti, na druhej strane sa rodí obrovské množstvo detí tam, kde nielenže nemajú podmienky pre základnú výchovu, ale často nie sú vytvorené ani základné podmienky pre ich biologické prežitie. Zakazovať používanie antikoncepcie v takýchto podmienkach mi pripadá mravné nezodpovedné. Spoločenský dosah otázky antikoncepcie sa teda nachádza kdesi v napäti medzi týmito dvoma pôlmi problému. Tu treba hľadať cestu zodpovedného prijatia a plánovanie života, aby zajtra na svete bolo viac milovaných a prijatých detí, ako je tých odmietnutých, zanedbaných, často umierajúcich o hладe a v samote, kdesi v zastrčenej uličke miliónových miest.

J. Henžel: Tu vidíme, ako sa vypomstí, keď „obrazne povedané, techniku oddelujeme od etiky a morálky. Sexualita je na našu skazu, keď z nej spravíme nejakú technickú záležitosť“. Sexualita je dôležitým prejavom nášho vzťahu k nám samotným i k našim partnerom. To po prvej. Na druhej strane, do istej miery rozumiem tomu, že niektorí veriaci zazlievajú Dialógu, že tieto témy otvára, napriek tomu, že by nemali byť už v našom spoľočenstve tabuizované, že by sme sa ich nesmeli dotýkať a hovoríť o nich. Keby sme žili v normálnej spoločnosti, akože nežijeme, keby fungovali normálne prirodzené medziľudské vzťahy, aj ja by som sa prihováral za to, aby sa o tom verejne nehovorilo, lebo to patrí medzi rodičov a deti. Tam by to v žiadnych podmienkach nemala byť nedotknuteľná téma. Sexuálna výchova jednoznačne patrí do rodiny. Možno ani nie tak do školy alebo na pôdu cirkvi.

T. Lenczová: My sme v ostatnom čase vydali viaceru publikáciu na

pomoc rodičom, lebo si uvedomujeme, že aj oni sú dezorientovaní zo záplavy informácií a reklám. Uvedomujeme si totiž, že internet akoby Oberal, alebo bral vztahu rodič – dieťa cesty vzájomnej komunikácie.

Medzi tými publikáciami je jedna, na ktorú by som rada upozornila. Má názov: *Ako to povieme našim detom?* Už v názve je zámerne množné číslo. Nielen mama, nielen otec, ale majú to robiť spolu. Dokonca by to mali spoločne konzultovať. Pritom si treba uvedomiť, že komunikácia s dospievajúcimi je niečo obojstranne úžasné a dosť často vychováva predovšetkým rodičov. No najdôležitejšie je, že okrem informovanosti vytvára vzťahy medzi rodičmi a detmi. Výchova k manželstvu a rodinovstvu, čo je na školách, by mala len nadvázovať na domácu výchovu. A na školách by už mali byť naozaj rozumné systematizované a predovšetkým pravdivé informácie, a to bez jednostrannosti. Deti majú vedieť čistú a čo najširšie dostupnú pravdu.

A o to nám v dnešnej besede išlo. Ukázať, že ani veriaci nemôžu mať problém hovoriť aj o otázkach, ktoré boli tabu. Svet okolo nás ich odkryl v nevidanej miere a treba otvorené povedať, že v nejednom prípade zavádzajúco a zámerne klamivo. Ved' si len zoberme spomínané prostriedky, ktoré sa vydávajú za antikoncepcné, a pri tom sú interrupčné, teda určené na zničenie zárodku plodu a nie na zabráneniu počatia. Ak nebudem o tom hovoriť my, budú sa naše deti aj o sexualite učiť na internete. Diskutovať o problémoch, ktoré prináša dnešná doba neznamená ustupovať z Biblických pravd a zásad. To, že o tom naši rodičia alebo starí rodičia nediskutovali, nemôže byť argumentom, aby sme mlčali aj my. Keď bol jedným z hlavných problémov aj na Slovensku alkohol, vznikol abstinentský spolok Modrý kríž, ku ktorému sa, ako k svojmu koreňu hlásime. Aspoň my, v Cirkvi bratskej. A keď naši predkovia hovorili otvorené o opilstve, prečo by sme my nehovorili o témach, ktoré rovnako rozvracajú rodiny a životy okolo nás a dokonca aj v našich radoch.

STANOVISKÁ

Proti prirodzenej reči, ktorá vyjadruje vzájomné a úplné darovanie sa manželov, antikoncepcia stavia objektívne protikladnú reč, že totiž už nejde o úplné darovanie sa druhému. Z toho plynie nielen pozitívne a rozhodné odmietnutie otvorenosti pre život, ale aj falšovanie vnútornej pravdy o manželskej láske, ktorá smeruje k darovaniu sa celej osobe... Tento antropologický a zároveň i morálny rozdiel medzi antikoncepciou a využívaním období neplodnosti... obsahuje v sebe dve predstavy o človeku a o ľudskej sexualite, ktoré sú navzájom nezmieritelné.“

(Z Katechizmu kat. cirk.)

Evanjelická etika nerozlišuje medzi metódami na zabránenie počatia, ktoré by boli dovolené a umelymi, ktoré by boli zakázané. Rozhodujúci je cieľ, ktorý manželia sledujú. Akt manželskej lásky je totiž podľa evanjelickej etiky Bohom určený nielen na plodenie potomstva, ale aj na upevnenie vzájomného manželského spolunažívania. Evanjelická etika teda súhlasí s princípmi zodpovedného rodičovstva a s princípom priamej zodpovednosti rodičov – či si prajú, alebo neprajú mať ďalšie deti. Použitie aj umelých antikoncepcných prostriedkov pri splnení vyššie menovaných podmienok sa nepovažuje za hriešne.

(Zo Stanoviska evanjelickej etiky k antikoncepcii)

ŽIVOT S KIERKEGAARDOM JE NESMIERNE VZRUŠUJÚCI...

Text: BARBARA TURČÍKOVÁ

Foto: ĽUBO BECHNÝ

Roman Králik píše svoje diela v tichu duše, s prosbou žižlivost' Boha k nám, l'udom. Dopolnil' ich vydal sedem. Ako spomenul vo svojom príhovore, bez podpory primátora mesta Šala, Torontskej univerzity, univerzity v Novom Mexiku a mnogých iných inštitúcií a osobností by sa tento rozsiahly projekt nedal uskutočniť'. Vyzdvihol i dielo slovenského filozofa Dalimíra Hajka, prvého bádatelia o Kierkegaardovi u nás i práce Jozefa Ondreja Markuša.

Záštitu nad podujatím prevzal okrem primátora Šala a dánškeho velvyslancu Jørgena Munka Rasmussena aj bývalý minister zahraničných vecí SR a poslanec Európskeho parlamentu, Eduard Kukan.

V príhovoroch rečníkov zneli slová radosti a vďakу nad tým, že realizácia odvážneho projektu Medzinárodnej edície kníh o diele a odkaze významného dánškeho mysliteľa úspešne pokračuje i nad tým, že sa vďaka nej darí spájať l'udí, cenné myšlienky a krajiny.

Na slávnostnom predstavení kníhy sa zúčastnilo mnoho významných domácich i zahraničných osobností vedec ká, spoločenského a politického života.

Dánšky velvyslanec Jørgen Munk Rasmussen sa podával primátorovi Šala a Eduardovi Kukanovi za prevzatie patronátu nad podujatím i kolegom velvyslancom za podporu prípravy publikácie. Romanovi Králikovi vyjadril vďaku za popularizáciu Sørena Kierkegaarda na Slovensku i vo svete a obdiv nad tým, ako dokáže stmeľovať l'udí, vedcov i bádatelov.

Chargé d'affaires Kanady vyzdvihol literárno-filozofický vzäzok Šala a Toronto a ocenil organizáciu podujatia, ktoré

sa na pôde mesta uskutočnilo už po druhý raz. Roman Králik pri preberaní d'akovného listu a sošky Sørena Kierkegaarda povedal, že život s Kierkegaardom je veľmi vzrušujúci. V roku 2005 poslal list na dánsku ambasádu s vierou asi tol'kou, ako horčičné zrno. Odvtedy prešlo päť rokov, vyšlo osem kníh a dánsky veľvyslanec J. M. Rasmussen bol v Šali devat'krát... Vyzdvihol i jedno miesto v USA, ktoré si oblúbili všetci milovníci S. Kierkegaarda – Northfield, Centrum štúdií Sørena Kierkegaarda v štáte Minnesota, kde má tento dánsky filozof druhú rodinu a okruh priateľov. Podobným miestom sa stáva i Šala.

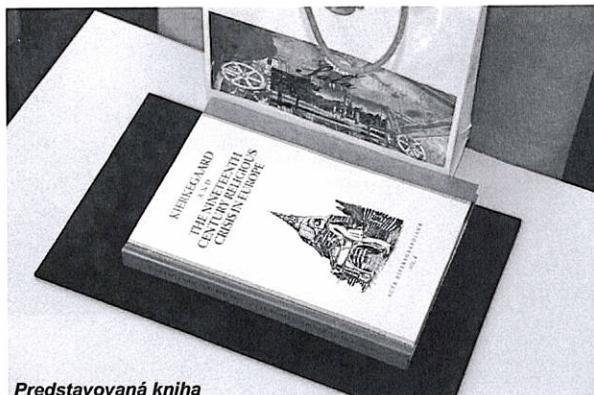
Láska na celý život...

Roman Králik sa do diela Sørena Kierkegaarda zamiloval v ranej mladosti a ostal mu verný dodnes.

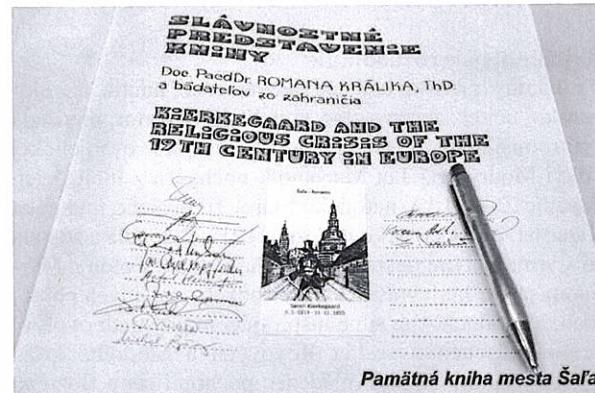
„O Kierkegaardovi som sa dozvedel na vysokej škole. Kierkegaard ma fascinoval odvahou pomenovať veci pravým menom. Nikdy sa nestal kazateľom, napriek tomu sú jeho spisy kresťanské. Po piatich riadkoch čítania som sa rozhadol, že sa tomuto mysliteľovi budem venovať. Oslovilo ma uživo vedomie viny a Boha. Presne to isté som v tej dobe prežíval aj ja, hoci pochádzam z ateistickej rodiny,“ povedal o svojom prvom kontakte s Kierkegaardom.

Tajomný mysliteľ...

Prít'ažlivý literárny štýl, dôraz na existenciu jednotlivca a autentický prístup k životu, robia život a dielo tohto mysliteľa prít'ažlivými aj dnes, vyše stopäťdesiat rokov po jeho smrti. Kierkegaarda majú v erbe existentialistickí filozofi,

Predstavovaná kniha

Zástupcovia veľvyslanectiev,
primátor a zástupcovia univerzítSvadobná sieň Mesta Šaľa s účastníkmi
slávnostného predstavenia knihy

Pamätná kniha mesta Šaľa

ktorí ho považujú za praočtu existencializmu, náboženskí myslitelia hľadajú poučenie v jeho kritike cirkvi a vyzdvihovaní individuálneho vzťahu k Bohu, literárni teoretiči skúmajú literárnu stránku jeho diela. Kierkegaard si však dodnes zachováva určitú záhadnosť svojej osoby i autorstva. V dejinách filozofie sa totiž nájde len málo filozofov, ktorí sa tak veľmi usilovali zamaskovať svoju osobu autora, ako práve on. Kierkegaard väčšinu svojich spisov vydal pod cudzími menami. Roman Králik hovorí, že „Kierkegaard nám ukázal cestu orla, ktorý napriek tomu, že mohol mať ľahší život, opustil kŕdeľ a vzlietol. Dokázal sa vziať pohodlného života, upozorňoval na všetko zhnite. Cirkev a svet potrebujú takých orlov, ktorí sa nedajú a bijú na poplach.“

Kierkegaardov odkaz dnešku

Kierkegaard ovplyvnil protestantských teológov i mysliteľov svojej doby a má čo povedať i dnešným generáciám. Stačí sa zamyslieť napríklad nad jeho priam fanatickým odmietaním pokrytectva.

Mal odvahu vzopriet' sa systému, byť' proti všetkým. Pravdu považuje za neuchopiteľnú, nemožno ju sformulovať do téz. Chcel primäť jednotlivca, aby začal samostatne rozhodovať o svojom živote a viere, a nebol len súčasťou masy rútiacej sa jedným vytýčeným smerom.

Kládol obrovský dôraz na väšeň, tomuto pojmu však pripisoval celkom iný význam, ako sa mu rozumie dnes. Slovo väšeň sa dnes najčastejšie používa vo význame zmyselnej túžby, alebo sa ním poukazuje na nižšie vôle.

a emocionálne pnutia človeka, ktoré sa vymykajú jeho kontrole a strhávajú ho so sebou. V Kierkegaardovej dobe toto slovo nieslo istý romantický pátos a sám Kierkegaard ním rozumel najmä bytostné zanietenie (blízke gréckemu pathos – odúševnené nadšenie). Kierkegaardovo existenciálne vnímanie väčšie hovorí o bytostnom stotožnení sa s nejakou ideou (pravdou) a existovanie v nej. Vášnivo existujúci človek je podľa neho pevne zakotvený vo svojom presvedčení, je zo všetkých sôl dôsledný a jednotný vo svojich skutkoch. Takýto človek sa „nekonečne obáva akejkoľvek nedôslednosti, lebo má nekonečnú predstavu o tom, čo sa z toho môže vyvinúť: že by mohol byť vytrhnutý z totality (jednoty), v ktorej jeho život záleží.“

Podľa Kierkegaarda poznanie nemožno redukovať len na encyklopédické hromadenie faktov bez vzťahu k seba-poznaniu, lebo zákon vývoja poznania spočíva v tom, že „rast poznania má zodpovedať rastu seba-poznávania.“ Nekonečné zbieranie faktov je záležitosťou vedy, akademického poznávania, ktoré vníma človeka len ako pojem, určenie druhu, vytvára schému univerzálného človeka abstrahovaním od jeho konkrétnej skutočnosti ako existujúceho jednotlivca, od slobody a jedinečnosti jednotlivého človeka. „Každé bytostné poznanie sa týka existencie, lebo iba poznanie, kde je podstatný jeho vzťah k existencii, je podstatné poznanie. Všetko poznanie, ktoré v reflexii nezasahuje do vnútra, do vnútrajškovosti existencie, je, nazerané vzhľadom k podstate, l'ahostajným... Iba etické a eticko-náboženské poznanie má podstatný vzťah k existencii poznávajúceho.“

JÁN MACHAJDÍK

5. 6. 1907–29. 4. 1966

Pripravil: JOZEF UHLÍK

Najdôležitejšie rozhodnutie

Významný predstaviteľ prebudeneckého hnutia na Slovensku, učiteľ, zbormajster, hudobník, redaktor, predseda vnútromisijného a abstinentského spolku evanjelickej cirkvi Modrý kríž Ján Machajdik pochádza z lubinských kopanic Záhradská, nedaleko Starej Turej. Jeho mamička Katarína, rod. Černáčková v roku 1917 ovdovela a zostala so štyrmi malými detmi Jánom, Pavlom, Alžbetou a Martinom sama. Ján vyrastal v chudobných sociálnych pomeroch, ale v duchovne silne inšpirujúcim prostredí ovplyvnenom pôsobením sestier Royových a Modrého kríža v Starej Turej. Už ako mládenec pochopil cenu Božieho daru – Pána Ježiša, ako to vyjadril neskôr vo svojej básni

NEBUDEM MAŤ NEDOSTATKU

Ej, plnosť všetkých plností,
Ty Bože, Dar môj z výsosti,
Baránok čistý, nevinný,
kto Tvamu cenu odhadne?!

Ked' hriešník k Tebe pohliadne,
stáva sa Božím synom!
Baránu, Pane Ježiši,
môj poklad zlatý, pravý,
za cestu Tvojej milosti,
za svetlo Tvojej slávy,
maj plné právo nado mnou,
buď mojím hradom, skalou,
Ty, prvý občan vesmíru,
sám večný Kráľu kráľov!

Svoj život pochopil ako službu Jemu a aj vďaka tomu vyštudoval v rokoch 1923–1927 učiteľský ústav v Modre. Už ako študent prejavil literárne nadanie a svoje básnické prvotiny uverejňoval v časopisoch „Nový rod“ a „Večernica“. Výber z jeho tvorby vyšiel v zbierke „Za prebudeň“. Ján Machajdik sa stal blízkym spolupracovníkom Kristíny Royovej a Jána Chorváta.

Vrútky

V rokoch 1929–1937 vyučoval na Štátnej meštianskej škole vo Vrútkach, kde založil a dirigoval žiacky spevácky zbor, ktorý pravidelne vystupoval nielen doma, ale aj na

Morave a v Poľsku. Jeho nesporný talent a tvorivá invenčia sa prejavili aj pri úprave slovenských ľudových piesní pre zborový spev. Vo Vrútkach zanechal výrazné kultúrne stopy. Navyše sa v škole zoznámil s učiteľom Jánom Rosom-Rosenbergerom, ktorého oslovil svojou úprimnou vierou tak, že prežil aj on duchovné prebudenie. Stali sa priateľmi a spolupracovníkmi v Božom diele na celý život.

Život na doraz

V roku 1937 sa vrátil do rodného kraja a stal sa učiteľom na meštianskej škole T. G. Masaryka v Starej Turej. Žijú ešte jeho žiaci, ktorí si pamätajú ako za Slovenského štátu 28. októbra 1939 – v deň výročia vzniku ČSR – pred triedou stojacou v pozore vyjadril svoj občiansky postoj: tichúčko na husliach zahral obe časti československej štátnej hymny. Žiakmi milovaný a verejnosťou uznávaný a rešpektovaný učiteľ povedal tak viac, než mohol vyjadriť slovami... Neskôr v rokoch 1944–1952 bol aj riaditeľom tejto školy. V roku 1941 sa oženil s Ľudmilou Mačicovou, s ktorou dostali do daru dve deti: Daniela a Milicu. Ján Machajdik bol učiteľom, ktorý svoje povolanie – výchovu mladej generácie – pochopil ako svoje poslanie. Integrálnou súčasťou jeho života a kultúrneho ovplyvňovania mladého človeka bola hudobná oblasť. V roku 1937 založil Hudobnú domovinu, česko-slovenský projekt Modrého kríža a Snahy, aliančnej misijnnej práce v Čechách a na Morave. Bol jeho hlavným dirigentom. Pre tento spevokol začal vydávať zošity ženských a miešaných zborov pod názvom „Spevy svedectva“, predovšetkým z tvorby sestier Royových za účelom ich naštudovania k príležitosnému spoločnému uvádzaniu na rôznych masových spolkových a cirkevných stretnutiach (biblické konferencie, zborové festivaly a pod.). Od roku 1939 bol posledným predsedom spolku Modrý kríž. Okrem organizačnej práce slúžil na zhromaždeniach MK aj výkladom Božieho slova. V rokoch 1947 až 1951 bol aj pôsucim redaktorom mesačníka *Cestou svetla*.

Neústupná viera

Ako veriaci človek musel Ján Machajdik odísť z postu riaditeľa školy a ateistický režim ho navyše preložil na Žitný ostrov do Čalova (dnešný Veľký Meder). Vládnucia moc predpokladala, že pre neho v neznámom kultúrnom i jazy-

kovom prostredí sa obmedzí jeho duchovný vplyv na ľudí. Všetko, čomu zasvätil svoj dovedajší život, sa ocitlo, ľudsky povedané, v troskách.

Celú situáciu prijal ako preskúšanie svojej viery. Aj v novom prostredí založil a dirigoval školský spevokol a získal si úctu a rešpekt miestnej komunity. Potom ťažko ochorel a musel sa predčasne vzdať aj svojho milovaného učiteľského povolania. Jediné, čo mu zostało, bola jeho rodina a priezračne čistá, neústupná viera v milujúceho Boha. Bolo to o to ťažšie, že ako rodina žili v Čalove odlúčení od spoločenstva veriacich ľudí. Spolu s manželkou sa sústredili na duchovnú výchovu svojich detí a budovanie svojich vzájomných vzťahov. Rodinu to nesmierne stmeli a deti duchovne posilnilo k nasledovaniu takejto viery. Akokoľvek bol Ján Machajdík za svoj kresťanský život a postoje prenasledovaný, spoločensky diskriminovaný a ľudsky ponižovaný, nikdy ho to nezlamilo a svoju vieri a vidinu perspektívy večnosti vyjadril napríklad v piesni *Slovensko moje* slovami:

Pán nám však chystá otcovský domov,
skončí v ňom slávne trnístá púť.
Verných tam zvolá z vízavných bojov
pri vodách živých odpočinúť.

Vítazný záver

V poslednej etape svojho života sa aj napriek ťažkej nemoci významne podieľal na tvorbe *Kresťanského spevníka*, z ktorého spieva Cirkev bratská dodnes. Prekladal texty piesní z duchovného pokladu *Cithary sanctorum* a mnohé duchovné piesne zharmonizoval. Vydania spevníka v roku 1969 sa však nedožil. 29. 4. 1966 odišiel do nebeského domova. Jeho životné vyznanie najlepšie vystihujú slová piesne č. 344 z *Kresťanského spevníka*, ktoré je autorom slob:

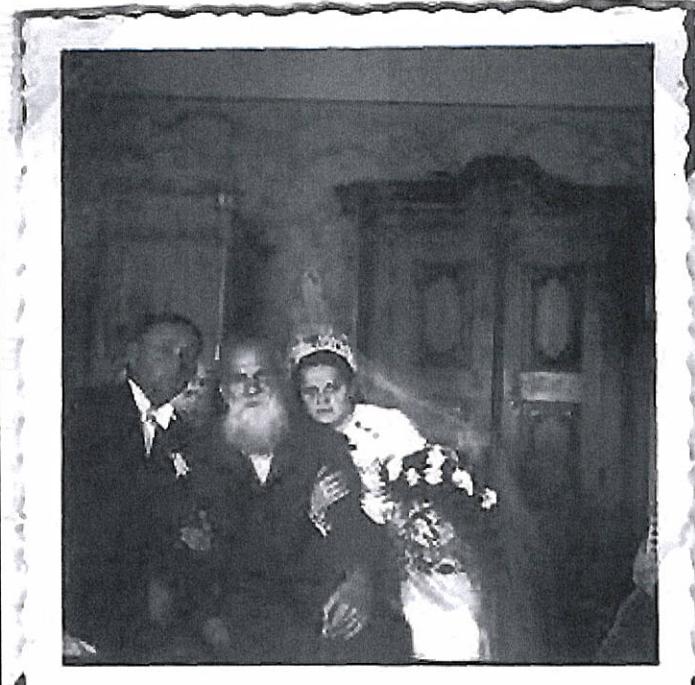
Kde si môj premilý Ježišu Kriste,
kdeže Ďa hľadať mám, svetlo Ty čisté?
Zjav sa, ó, zjav sa mi, veď si jasný,
bez Teba nechcem žiť, veď si krásny.

Ak sa mi neozveš, drahý môj Kriste,
zahynúť musím, ach, to ja viem iste.
Prídi, ó, prídi a neodkladaj,
ovečku stratenú svoju hľadaj.

Kamkoľvek pôjdeš Ty, i ja chcem kráčať,
u Teba život len pravý smiem začať.
Teba keď budem mať, drahý môj host,
iné nech nič nemám, dosť mám, oj, dosť.

Jeho dcéra Milica Kailingová pri svojej spomienke na rodičov povedala, že „oteckov charakter a život úprimného nasledovania Pána Ježiša Krista sú najcennejším dedičstvom, ktoré nám, svojim deťom, odovzdal. Stalo sa tak v hlbokom zjednotení s mamičkou, ktorá stála verne po jeho boku, tvorivo ho dopĺňala a zdieľala jeho vieri i ideál.“ ■

Manželia Machajdíkovci s Janom Chorvátom.

Ku dňu 4. VII. 1941.

*Tvojej druhej Miluške
ke mesačnému výročiu
našej krásnej svadby
ako najrdečnejší príteľ
Xaviera Danko.*

CELOSLOVENSKÉ EKUMENICKÉ BOHOSLUŽBY V ŽILINE

Text a foto: ĽUBO BECHNÝ

Cirkev bratskú zastupoval podpredseda Rady CB Tibor Máhrik (prvý vľavo)

Dirigentka Diana Maroszová

Každý rok na záver ekumenického týždňa za jednotu kresťanov sa z jedného mesta vysiela televíznym prenosom celoslovenská ekumenická Bohoslužba. 24. januára tohto roku sa konala v Žiline pod záštitou Konferencie biskupov Slovenska a Ekumenickej rady cirkví.

V evanjelickom chráme a.v. sa zišli vedúci predstavitelia kresťanských cirkví, ktoré sú registrované v Ekumenickej rade cirkví v SR.

Texty k tohtoročnému stretnutiu pripravili cirkvi v Škótsku. Práve v Edinburgu sa v roku 1910 konala Misijná konferencia, ktorá sa považuje za začiatok ekumenického hnutia na svete.

Program v Žiline i kázeň predsedu ERC Miloša Klátika sa niesla v duchu slov Písma „*Vy ste toho svedkami*“ (LK 24, 78). Slová, ktoré majú kresťanov povzbudzovať ku svedectvu o skúsenosti s Ježišom Kristom.

Program slova a modlitieb dopĺňovali spevy ekumenického spevokolu pod taktovkou dirigentky Diany Maroszovej. Dvořákovými žalmami nás povzbudil Martin Mikuš s klavírnym doprovodom Ľudmily Fraňovej..

Cirkev bratskú zastupoval podpredseda Rady cirkvi bratskej Tibor Máhrik.

V závere Bohoslužieb generálny tajomník ERC v SR Ladislav Krpala prednesol vyhlásenie Ekumenickej rady cirkví v SR k občanom Slovenska. V nej, okrem iného, vyzval kresťanov, aby v roku 2010, ktorý je vyhlásený za *Rok kresťanskej kultúry*, hľadali svoje korene, obnovovali svoju identitu vo vzájomnom rešpekti, založenom na Božej milosti a láske.

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ

JANUÁR 2010

Prerokovala prípravu tréningovej konferencie MÁME ČO ZVESTOVAŤ s Davidom Jackmanom, ktorá bude 25.–27. marca v Liptovskom Mikuláši. V tomto roku bude dôraz na zvestovanie biblických príbehov. Prihlášky prijíma kancelária RCB do 20. februára s pripomienkami správy z vitizácie Zboru CB v Banskej Bystrici a Zboru CB v Žiline.

Upravila program pastorálky kazateľov, 24.–25. marca v RZ Demänovka v Liptovskom Mikuláši.

Mala neformálne a pracovné rozhovory s Miroslavom Oravcom, predchádzajúcim predsedom RCB a súčasným administrátorom Zboru CB v Kalinove, so staršovstvom Zboru CB v Kalinove o živote zboru, vztahu k Betánnii a najmä o evanjelizačných plánoch zboru. S vikárom Ervinom Mittelmannom o jeho doterajšej službe a živote v Kalinove, ako aj o príprave na ordináciu.

Diskutovala o príprave smernice pre udeľovanie študijného voľna pre kazateľov v činnej službe. Pokračovala v diskusii o pracovnej náplni správcov zborov a o návrhu uplatňovania solidarity zborov pri ich odmeňovaní.

Rozhodla o riešení akútnej situácie pri úprave platov zamestnancov cirkvi, ktorá vznikla zmenou pôvodného príslušbu Ministerstva kultúry. Možný dopad na rozpočet celocirkevných prostriedkov vysvetlil predseda finančného odboru správcom a hospodárom zborov listom.

Odsúhlasila odpověď predsedu na otázky Slavic Gospel Association o ekumenických vzťahoch Cirkvi bratskej.

S vďakou prijala prezentáciu novej internetovej stránky www.cb.sk a odporúča zborom ich aktívne využívať. Uložila internetovému odboru ďalej pracovať na jej rozvíjaní.

Zapísal: Ján Henžel

oznamy inzercia

Milí priatelia,

obraciam sa na Vás s prosbou o pomoc pri hľadaní opatrovateľky pre našu mamu Annu Hornáčkovú. Mama býva v trojizbovom byte na 1. poschodí sama, čiže jedna zariadená izba s manželským lôžkom, so samostatným vchodom je k dispozícii pre opatrovateľku. Má 87 rokov, nie je chorá, len zodrátá životom, t. j. má diagnózy primerané svojmu veku, avšak osobnú hygienu si zabezpečuje sama, v lete chodí so sprievodom na vychádzky, mentálne zdravie, vďaka Pánu Bohu, na svoj vek má dobré.

Opatrovateľka dostávala odmenu v hotovosti 100 € týždenne, bývala zadarmo v samostatnej izbe, o náklady na stravu sa delila s mamou.

Naše očakávanie je pomôcť pri vyzliekaní a obliekaní, varení, domácich práciach, sprievod k lekárovi. Mama nepotrebuje opateru 24 hodín, avšak v noci tam musí niekto byť s ňou.

Jozef Hornáček
Vajnorská 66
83104 Bratislava
00421244258705

00421905487919, 00421911140014

jhornacek@mail.t-com.sk www.hornacek.sk

Ponúkam na dlhodobý prenájom svetlý 3-izbový byt v Karlovej Vsi, Púpavova ulica, pri obchodnom dome Centrum, hned pri zastávke MHD.
Byt je 3-izbový, 2 samostatné neprechodné izby + obývačka, slnečný, novo zrekonštruovaný. Je zariadený, vrátane spotrebičov. Voľný ihned.

Cena je 600 euro na mesiac + 50 euro na energie. Max. 3–4 osoby, nefajčia, nie zvieratá.

Boli by sme radi, keby v našom byte bývali kresťania.

V prípade záujmu prosím kontaktujte:

Danka Grellneth

MÁ PÁN BOH RÁD AJ HAITI?

Nuž, podobná otázka vám prichádza na myseľ pri sledovaní televíznych šotov o zemetrasení na Haiti. Príbehy z Karibského ostrova, až zázračné, vyvolávajú emócie a súcit. Nevdojak si spomeniete aj na predchádzajúce prírodné katastrofy, na tsunami v Juhovýchodnej Ázii, na hurikán v New Orleanse a na zemetrasenie v Číne.

Následná otázka ale znepokojuje: „Akú úlohu zohráva Boh v podobných udalostiach?“ Prečo Boh, ak skutočne existuje, pripustí rozmery prírody, na ktoré veda, ani naša duchovná zrelosť nenachádza odpovede? Môže Boh zabrániť katastrofám? Alebo nemôže? Či môže, ale nechce? Nie je nás Boh škodoradostný?

Skúsme riešiť našu dilemu pozitívou vieroucou: Veríme, že Boh je všemocný a udržuje aj ničivé sily prírody pod kontrolou! Potom ale, prečo pripustí ľudské nešťastie?

Otázky, ktoré stavajú aj teológov do nelahkej situácie. Váhajú s odpovedami a problém väčšinou vysvetľujú so skrytými zámermi Stvoriteľa. Na bol'avé otázky ľudského utrpenia však, naša neznalosť, nie je najvhodnejšou odpoveďou.

Krédom kresťanov je, že Boh zachraňuje hrievníkov prostredníctvom utrpenia svojho Syna. Preto hľadáme aj v nezavinenom nešťastí ľudí účel. Chceme teda poznat' odpovede aj na iné otázky. Má ničivé zemetrasenie poslúžiť k duchovnej obrode ľudí na Haiti? Oslobodí vari krajinu pád, z biedy do ešte väčšej, od skorumpovaných politikov a povzbudí bohaté štáty k akcii pri odstraňovaní chudoby? Boh má zrejme rôzne dôvody pre svoje konanie. Stvoriteľ je suverénny vládca a koná nezávisle na tom, ako nebeské rozhodovanie o osude sveta prežívame my.

Neviem, či sme spokojní s vysvetlením. Sú biblické doktríny vyčerpávajúcimi argumentmi pre dôsledky prírodných katastrof, devastujúcich krásu stvorenstva?

ŠTEFAN MARKUŠ

Nedávno som čítal zaujímavú myšlienku teológa. Vraj „...účasť na utrpení iných pomáha budovať pravé spoločenstvo ľudí“ (John Stockhouse). Ja si ale myslím, že katastrofy nemusia vždy spájať ľudí. Čo následné plienenie, vraždy, násilie, únosy detí a nelútostný boj o prežitie? Rozumu zbavení ľudia, pri tragédiách môžu reagovať nevypočítateľne. V smrteľnom ohrození, ak evidentne nepociťuje človek milosrdný zásah Boha, skôr sa od neho odvracia. Či Boh nevie, že priprutím nevysvetliteľného utrpenia, môže ľudí od seba odháňať? Či tí, ktorí zažili holokaust nemali právo pýtať sa „Kde bol Boh, keď Židia umierali v Osvienčime?“ – (Jehuda Lahav).

Niekteré biblické príbehy, pri podobných otázkach, nám pomáhajú preorientovať sa. Televízna obrázovka nás dnes zamestnáva otázkou, prečo Boh pripustil spustošenie na Haiti. Všimnime si, že postavy biblie sa obracali k Bohu, nie otázkou *prečo*, ale *ako dlho* musia ešte trpieť (Dávid, Jeremiáš, Daniel, ap. Pavol a iní). Nazdávam sa, že je správnejšie pýtať sa na možnosti zastavenia šírenia zla. A v tejto činnosti nehrá svoju rolu len Boh, ale aj človek.

Apoštol Peter vysvetľoval poslucháčom zmysel Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania (Sk 2; 22-24). Dosvedčoval, že zločinnosť ľudí zapríčinila smrť Božieho Syna. Božie slovo neodeudziteľne spája tri pravdy: Zlo je reálne, Boh je suverénny a Boh je dobrý. Zlo nebude vládnut' naveky a dobrovitý Boh – raz a navždy – moc zla ukončí. A keďže Boh je aj všemocný, svoj plán aj zrealizuje.

Tu na Zemi, nepoznáme všetky odpovede na problém ľudského utrpenia. Ani vedou, ani poctivým skúmaním Písma nedokážeme zmysluplné argumentovať. Nech by však zlo prichádzalo v akejkoľvek podobe, uvedomme si, že Boh so svetom má svoj plán. A neobviujme ho z nekompetentnosti. ■

Otázka znepokojuje:

„Akú úlohu zohráva
Boh v podobných
udalostiach?“
**Prečo Boh,
ak skutočne existuje,
pripustí rozmery
prírody, na ktoré veda,
ani naša duchovná
zrelosť nenachádza
odpovede?**
**Môže Boh zabrániť
katastrofám?**
Alebo nemôže?
Či môže, ale nechce?
**Nie je nás Boh
škodoradostný?**

DIALOG

02/2010, III. ročník

MLADÝCH

EDITORIAL

www.deviantart.com

Asi nie je medzi nami nikto, kto by už aspoň raz vo svojom živote nemyslel na svojho budúceho partnera. Predstavujeme si ako bude vyzeráť, aké bude povaha a veľa z nás sa už teraz modlí za to, aby budúcim partnerom bol veriaci človek, ktorý bude chcieť žiť a vychovávať svoje deti na základe Božích princípov.

Čím sme starší, tým je pre nás realita hľadania si životného partnera aktuálnejšia. Naši blízki a priatelia sa nás začinajú pýtať na naše plány a v našom okolí postupne sledujeme mladé páry ako sa odhodlávajú využiť sa cestou spoločného života. Čím ďalej, tým častejšie začinajú do manželstva vstupovať naši rovesníci a my na tento krok možno aj pomaličky myslíme v oveľa reálnejších súvislostiach.

Cirkev a konkrétny zbor, v ktorom žijeme a ktorého sme súčasťou, však neprestávajú hrať dôležitú úlohu ani potom. Aj napriek tomu, že mladé páry v podstate začnú vytvárať nové rodiny, sú stále súčasťou, tej veľkej - Kristovej. Filmy, televízia, knihy a časopisy nám hovoria o mnohých podobách manželského života - čo máme očakávať, aké problémy, aké radosti. Ale koľko z nich je naozaj skutočných? Ako naozaj vyzerá realita manželstva? A ako vyzerá realita manželstva fidi žijúcich pre Boha? Aby sme aspoň trochu vedeli odpovedať na tieto otázky, musíme sledovať manželské dvojice a pýtať sa. Nielen tých, čo majú za sebou niekoľko desaťročí spoločnej cesty, ale aj tých, čo sa na túto cestu vydali len nedávno.

Eva Kianičková
vedúca redaktorka

redakčná rada: Eva Myjavcová (predsedníčka)
Bohuslava Bánová
Juraj Initoris
Bohuslav Piatko

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: Eva Kianičková
e-mail: kianickova.eva@gmail.com
mobil: +421 903 822 042
redakcia: Jana Cabadajová
Dalibor Beregszácsi
Naďa Máhriková

grafické spracovanie: Naďa Máhriková

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete **BLOGY**, alebo robíte **FOTKY**, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

kianickova.eva@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mesacnikdialog.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

CIRKEV A KO RODINA (2)

„Manželstvom dosiahnem vrchol svojho života. Ak sa ožením, či vydám, budem najšťastnejší/ia.“

Teší ma, že prostredníctvom veriacich učiteľov som sa mohol dozvieť, že viac ako manželka, viac ako životný partner v živote človeka je Boh. Poslušnosť oboch manželov voči Bohu je prvoradá, potom by mali nasledovať záujmy a túžby partnerov navzájom.

Som rád, že sme obaja smeli v cirkvi, na bohoslužbách, na dorastoch, mládeži, na chlapčenskej, či dievčenskej skupinke hovoríť na tému manželstvo.

„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! To je to veľké a prvé prikázanie. A druhé, tomu podobné je: Milovať budeš svojho blížneho (partnera), ako samého seba!“ (Mt 22, 37-38)

„...neťahajte cudzie jarmo s neveriacimi, lebo čo má spravodlivosť spoločné s nepravostou?... Alebo aké je spoločenstvo svetla s tmou? ...alebo aký podiel veriaceho s neveriacim? ...a my sme predsa chrám Bohaživého...“ (2K14, 16)

To je len úlomok z biblických textov, ktoré mohli formovať moje vnútro, aby som si nehladal manželku z medzi neveriacich žien a aby som neťahal jarmo s neveriacou ženou. Je dobré to však pochopiť nielen ako príkaz pre veriaceho človeka, ale ako požehnanie. Je požehnaním, keď vo dvojici, obaja môžu mať ten istý základ, ten istý smer, toho istého Boha. A hoci sme s Barborkou manželia len 3 mesiace, som rád, že Ježiš Kristus je našim spoločným priateľom a snáď aj Pánom. Pri príprave na stretnutie mládeže môžeme spolu rozoberať tému, pri rôznych rozhodnutiach môžeme čerpať z toho istého prameňa.

Ak majú partneri bázeň pred Bohom a majú strach urobiť čokoľvek zlé pred Ním, budú mať zároveň strach ublížiť svojmu blížnemu, pretože ublížia nie svojmu partnerovi, ale previnia sa pred samotným Bohom. A strach pred previnéním voči Bohu ma chráni od toho, aby som ublížil svojej partnerke.

Častokrát počúvame, a obzvlášť medzi kresťanmi, že manželka má byť podriadená mužovi a muži si radi toto právo prívlastnia, prirodene, nie? Božia múdrost však siaha oveľa ďalej, keď Boh mužom hovorí, aby oni boli rovnako podriadení Kristovi. A to je obrovská ochrana pre ženy, keď ich muži sú podriadení Kristovi. „Muži, daj nám Boh milosť, aby sme mu vedeli byť podriadení, nie zo strachu, ale z lásky, aby sme tak mohli byť požehnaním pre naše ženy a nemuseli si od nich vyžadovať poslušnosť.“

„...Ale chcem, aby ste vedeli, že hlavou každého muža je Kristus, a hlavou ženy muž, a hlavou Krista Boh...“ (1K 11, 3)

Obrovským požehnaním a inšpiráciou pre nás bolo však sledovať v cirkvi manželské páry, ktorým to klapalo a kde bola prejavnená úcta medzi manželmi navzájom a to ospevovaním svojho životného partnera. Keď sme mohli vidieť na manželskom páre ako si po 15-ročnom manželstve výšli na rande, pre deti dokázali zaobstarávať pestúnsky na noc a mohli si tak využiť.

Osobné príklady manželských párov boli pre nás oboch nesmiernym obohatením a dôkazom, že Boh je živý, konkrétny a reálny Boh. Vidieť vlastných rodičov, ktorí v čase problémov fyzicky na kolenach prichádzajú pred Boha a spoločne sa modlia, by sme dopriali zažiť každému z nás.

Martin a Barborka Marfoldioví

mladí a nezrelí?

Ak už kríza naštibuje dosahovanie rekordov v ekonomickej oblasti, v demografii ľahko zrejmé tráhe dalej: vek pri uzavretí (prvého) manželstva je 28, resp. 29 rokov (údaj pre rok 2008). Tie čísla sú tak vysoké, že sa oproti nim ešte aj ja môžem cítiť mladý :) V dnešnej dobe by preto tehotná Panna Mária nevzbudila pohoršenie tým, že neboala vydátia, ale svojim vekom: asi 15 rokov! Oproti predchádzajúcim (prirodzenejšie žijúcim) kultúram, sme sa dostali takmer na dvojnásobok.

Dôvody, prečo je spomínany vek tak vysoký, sú zrejmé: viac než rodina na krku láka sebarealizácia, kariéra, materiálny blahobyt. Lenže nové možnosti sebarealizácie nijako neposunuli (určite nie smerom hore) vek plnej telesnej dospelosti; „deti“ môžu plodiť potomkov už od cca 13 - 14. Telesná dospelosť so sebou neoddeliteľne nesie túžbu pohlavné žiť, keďže však na manželstvo sú „deti“ príliš nezrelé, všeobecne sa v našej spoločnosti akceptovalo ako riešenie predmanželský sex.

A ako sme na tom my v cirkvi? Oficiálne štatistiky nemám, ale dovolím si odhadnúť, že náš priemerný vek bude trochu nižší, asi 23 - 25. Predmanželský sex, samozrejme, odmietaeme. Z tohto sa môže zdáť, že je všetko v poriadku. Existuje však (tak sa mi zdá) nepísané pravidlo, že svadba by mala nasledovať po magisterských promociách. Ved' človek potrebuje duševne a duchovne vyzrieť a popri tom sa ešte stihne ako tak materiálne zabezpečiť, nie? Mám však väčne pochybnosti o úprimnosti (a správnosti) tohto tvrdenia. Reálne sa kladie skôr dôraz na nutnosť materiálneho zabezpečenia a vyzretosť je len vedľajší dôsledok.

Nemôžem preto zostať nekritický, ak sa za vznešenými dôvodmi skrýva ľudský strach a túžba držať život pevne vo vlastných rukách. Je to v rozpore s tým, čomu veríme (Mt 6, 25-34), a bude to niesť

trpké ovocie. V prvom rade je jasné, že bremeno dlhého čakania na manželstvo neunesie každý, a tak prídu pády (v lepšom prípade len jednotlivci a nespustí to domino efekt upadnutia morálky). Tu sa ponúka správna odpoved', že musíme viesť mladých ku slobode v Kristovi. Ved' Jemu odovzdáť bremená skutočne znamená získať silu a zotrať v čistote. I toto riešenie má jedno ale.

Skúsim opísať jednu paralelu. Môj brat veľmi tvrdo kritizuje školský systém, lebo nútí učiť sa veci ako „rozmnožovanie lišajníkov“ a pri tom vynecháva učenie sa základných pravidiel a obozretnosti pri uzatváraní zmlúv, aspoň zjednodušene, ako podať daňové priznanie a pod. Skrátka, školy „vypľúvajú“ ľudí akademicky vzdelených, ale prakticky neschopných. Opisujem to preto, že pri vedení a vyučovaní v cirkvi hrozí paralelné zlyhanie.

Čo sa deje, ak dám e prílišný dôraz na duchovnú domovinu? Čo ak si to, že nemáme milovat tento svet (1.J 2,15), vylóżíme, že ho máme nenávidieť, resp. máme z neho unikať a celou by-

tostou sa vložiť len do duchovného rozmeru? V Kristovi je útočisko, sila, čistota a je príjemné v ňom prebyvať. Potrebujeme mať „hlavu v nebi“, stále však musíme byť „nohami na zemi“. Aj nás Pán explicitne spomína, že nechce, aby sme odchádzali z tohto sveta (J 17,15). Nie, tu máme žiť a pri plnej paľbe pokušenia obstat.

V praxi to podľa mňa znamená, že nemáme mladým dávať lacné odpovede typu „nato si príliš mladý/á“ a od pokušenia ich viesť z prehnitého sveta do krásnej duchovnej reality. Tým ich naučíme žiť v celibáte, t.j. nemať potrebu vzťahu, prípadne sa bude rozširovať neschopnosť vytvárať partnerské vzťahy (prílišný strach pred tým, že ide o vázne rozhodnutie). Ďalej rezignujúci postoj „Pán sa postará“

a my sa zdržme akejkoľvek iniciatív, je tiež asi sotva funkčný. Nie že by celibát nemal výhody, ale už nežijeme v prenasledovaní, kedy mať rodinu je vážnym bremenom. Naopak žijeme v čase, kedy tento svet bytostne potrebuje vidieť vzory ako partnerských vzťahov, tak aj fungujúcich rodín. Ako kresťania potrebujeme ukázať, že vieme žiť a poradiť si s každodennými problémami a potrebami aj inak než útekom pred nimi. To znamená plne a včas sa vyrovnať s tým, že nás nikto iný ako nás Boh stvoril ako muža a ženu. Čiže zahodiť lacné riešenia, nepotláčať prirodzené volanie a vytváranie vzťahov aj v nižšom veku, než doteraz považujeme za optimálne.

Nezrelosť tu zostáva, ale už nie ako stopka. Blokovať vznik vzťahu podľa mňa možno len pri duchovnej nezrelosti v zmysle, že človek nie je znovuzrodený (s nadsadením sa

dá povedať, že je to aj logické, ako by mohol nenaistený človek užávať záväzky?). Riešením je vedenie mladých k pokore tak, aby ked' sa pre partnerský vzťah rozhodnú, hľadali rady, vzory a aj podporu a

požehnanie vo svojom spoločenstve, u vedúcich a rodičov. Samotnou nezrelosť teda nie je dosťažnou prekážkou, tou je až prebytok sebaistoty, ak teenageri veria, že zvládnú vzťah bez podpory okolia.

Na záver miesto pre Božie Slovo ako svetlo na našich cestách. Učí nás, že nemáme uvaľovať neznesiteľné bremena (Lk 11,46; Sk 15,10), preto sa držme len pravidiel, ktoré Písmo učí. V našej veci zostávajú tieto: zdržať sa smilstva (Sk 15, 20; 1K 6, 17 - 20) a vytvárať vzťahy so (znovuzrodenými) kresťanmi (2K 6, 14 - 18; 2M 34, 16; 5M 7, 3 - 4; Neh 10, 31). Tak nech je cieľom každého vzťahu oslava živého Boha! (Kol 3, 17; 1K 6, 20; 1K 10, 31)

Juraj Initoris

Všetko sa to začalo, keď som mal asi 18 rokov. Vtedy som chodil na mládež do evanjelického kostola. Piatky večer sme mávali mládež, rozoberali sme tam biblické pravdy, modlili sa, spievali piesne. V lete sme chodili na tábor na rôzne miesta na Slovensku. Niekoľko prišli pozrieť medzi nás aj dve študentky, spolužiačky Belgického licea, Lucka a Danka. Boli a dodnes sú veľmi dobré kamarátky. V lete s nami niekedy íšli na tábor, postupne sme sa spoznávali. Danka chodila do kostola aj na mládež do Cirkvi Bratskej, rozprávala mi o kazateľovi, jeho rodine, zbrobe, ako sa dostala do zboru vďaka kamarátke Janke z ich sídliska, ako sa jej život a pohľad na svet zmenil, keď uverila.

V čase, keď som už pracoval a dievčatá ešte študovali na vysokých školách, sme sa skamarátili ďalej. Danka mi pomáhala prekladať z angličtiny aj nejaké pracovné veci. Potom som sa s Dankou strečal ďalej, samozrejme, už bez Lucky. V roku 2005 išla Danka s našou mládežou na Silvestrovský tábor, tam sme sa zblízili ďalej a od Nového roku 2006 sme začali mať spolu vzťah.

Čas plynul, Danka dokončila školu, našla si zamestnanie. Ako sa nás vzťah predĺžoval, postupne sa začali otvárať nové otázky ohľadom duchovnej jednoty. Do akého kostola budeme chodiť? Ktorú mládež budeme navštěvovať? Budeme chodiť v nedele každý do svojho kostola, či do jedného? Ako to vlastne bude? Nebolo to ľahké, pretože sme obaja tak trochu tvrdohlavé povahy a nikomu sa nechcelo vyboičiť zo zabehnutých koľají. Nechceli sme však urobiť unáhlené, ale hlavne nie subjektívne rozhodnutie. Ak sme však mali ďalej vo vzťahu pokračovať, toto sme museli nejakým spôsobom vyriešiť. A tak sme sa pýtali Pána Boha: Kde nás chce mať? Kde máme spolu patrít?

Po dlhšom hľadaní Bozej vôle, modlení sa, rozhovoroch s predstaviteľmi z oboch cirkví sme našli „Božie riešenie“. Začal som navštěvovať Cirkvę Bratskú spolu s Dankou. Postupne som spoznával a ešte stále spoznávam ľudí zo zboru, chodíme spolu na mládež, v nedele do zhromaždenia, na tábory a zúčastňujeme sa rôznych zborových aktivít.

Môžem povedať, že zbor je ako jedna veľká božia rodina. A tak to má byť. Naše vyše 10-ročné poznanie, už ani neviem, aké dlhé kamarátstvo a takmer štvorročný vzťah sa na jeseň minulého roku premenil na manželstvo. Teraz už spoločne chceme slúžiť Pánu Bohu, nasledovať Ho, cítiť Jeho lásku a hľadať Jeho vôle.

Dušan Kucharik

HLAS Z BRNA

Ako to už býva, čas plynne rýchlo a človek sa ani nenazdá a už je niekde inde. Taktomu bolo i v mojom prípade a rodnu Žilinu vystriedalo české veľkomesto...

Každý z nás niekedy čeli otázke, kam v živote ďalej. Zatiaľ som to pocítila najviac vo výbere vysokej školy, keďže dnešná doba ponúka možnosti viac než dosť. Rozhodnúť sa medzi životom v starých koľajach a niečim novým, nebolo ľahké. Či už z pohľadu, že opustím to, čo mám rada, alebo poznávania, kde ma Boh chce mať. Predstava o tom, čo chcem v živote robiť a v konečnom dôsledku aj výsledky prijímačok mi však výber ulahčili, a tak som sa po pári mesačných letných prázdninách vybrať po novej ceste. Do Brna. S radostou z príležitosti, no aj strachom z budúcnosti. Nevedela som si predstaviť, ako to celé bude fungovať. Škola a rodina, priatelia, zbor.

S odstupom času môžem povedať, že som veľmi Bohu vdăčná, ako moje prvé mesiace v novom meste dopadli. Brno som si obľúbila rýchlo, so školou tomu bolo podobne. Domov sa mi dario dostať sa pomerne často, takže som sa veľa vecí vzdať nemusela. Ani nášho žilinského zboru, čomu sa veľmi teším, aj napriek tomu, že i ten brnenský vo mne zanechal dobrý dojem. Dúfam, že v najbližších mesiacoch budem mať čas spozať ho lepšie a verím, že mi bude prínosom.

Evka Hoštáková

mládež CB v Bratislave (odkial'a kam)

Rada by som vám povedala niečo o tom, čo robíme na platforme nazvanej mládež (myslia sa tým mladí ľudia, ktorí sa pohybujú na pôde cirkevného zboru a ich aktivity). V našom tíme si uvedomujeme, že komunikácia medzi nami a ľuďmi okolo nás je pre akúkoľvek prácu v cirkvi klúčová. Chcela by som preto povedať niečo o tom, ako vlastne v súčasnosti fungujeme.

odkial'

Predstavy o tom, čo by mala mládež robiť a ako by mala fungovať, sa v každom zbere lisia, a tak je to i v Bratislave. Niektorým sa zdá, že mládež v klasickom poňati ako každotyždenne stretnutia s chválami a prednáškou, osobným zdieľaním či diskusiou na „kresťanské“ témy už splnila svoje poslanie a v súčasnej situácii by bolo možno i užitočnejšie, ak by bola zrušená a hľadali sa alternatívne spôsoby výchovy mladých ľudí v zbere. Iní majú pocit, že mládeži treba prinávrať nadšeného ducha, ktorý ju v minulosti inšpiroval. Keď sa zhovárame s rôznymi ľuďmi z prostredia cirkvi bratskej, ich očakávania pokrývajú celú paletu postojov: „Mali by ste vytvoriť bezpečný priestor ľuďom, ktorí do Bratislavy prichádzajú študovať! Nemali by sa tu cítiť osamelí!“ „Mali by ste pritiahnúť späť do zboru naše „zblúdené“ deti.“ „Mali by ste sa postarať o duchovný rast mladých, ktorí sa v zbere fyzicky nachádzajú, aby mal kto prebrať zodpovednosť za zbor v budúcnosti.“ „Mali by ste sa otvoriť smerom novonok a poskytnúť priestor ľuďom zvonka, hľadajúcim vo vašom veku, spolužiakom, kamarátom.“ Očakávania od toho, čo by mala mládež robiť a ako by mala vyzeráť, sú teda naozaj rôznorodé a kladú pred nás výzvu: čo s tým?

kam

Myslím si, že je dôležité, aby mládež sama (teda jednotliví mladí ľudia v zbere na Cukrovej) pochopila a prijala výzvu a zodpovednosť, ktorá z nej vyplýva. Je dôležité, aby popri tom načúvala starším a učila sa od skúsenejších. Ľudia, ktorí prácu v mládeži prijali ako záväzok, by sa mali učiť rozpoznávať potreby jednotlivých mladých ľudí, ktorí sa pohybujú na pôde zboru, a konfronovať ich nielen s Bibliou (a našou cirkevnou tradíciou), ale aj s kultúrou a spoločnosťou, ktorá nás obklopuje. Ako teda dnes chápeme potreby mladých? A ako vnímame to, čo nám hovorí naša kultúra, svet okolo nás v širšom zmysle slova? Ako vybrať z množstva rôznorodých potrieb tie, ktoré by sme chceli a mohli

v tomto období napĺňať? V súčasnosti je to tak, že mládež na Cukrovej sa usiluje napĺňať svoje posланie prostredníctvom štyroch projektov: na každomesačných stretnutiach na Cukrovej, v skupinách, prostredníctvom nedelňích obedov a cez diskusné stretnutia Naboso. Cieľom je vytvoriť priestor vztahom, prostredníctvom ktorých sa konkrétni ľudia vo vnútri i mimo cirkev budú môcť priblížiť poznaniu Boha a nadviazať či upevniť svoj osobný vztah s Ním.

Každomesačné stretnutia (3. štvrtok v mesiaci) predstavujú pôvodné stretnutia mládeže na Cukrovej. Na týchto stretnutiach sa prostredníctvom tém, hostí, či spoločných aktivít prinášajú v širšom spoločenstve mladých podnety na vnútorný rast jednotlivcov a budovanie spoločenstva.

Pri **skupinách** (podľa dohody) ide o veľmi konkrétnu, osobnú a vopred špecifikovanú podporu pri poznávaní a budovaní vztahu s Bohom a s inými ľuďmi. Sú postavené na polročnom záväzku, ktorý mladí ľudia prijímajú, keď sa rozhodnú stať členom niektorej z ponúknutých skupín. Pri spoločnom čítaní textu a rozhovoroch rozširujú svoj vnútorný svet o nové poznanie, skúsenosti a vztahy.

Nedelňé obedy (druhá nedele v mesiaci) ponúkajú prirodzený priestor na rozhovory a vztahy s mladými ľuďmi, ktorí prichádzajú na doobedňajšie bohoslužby, ale z rôznych dôvodov nepriďu na stretnutia mládeže alebo sa nezapoja do skupín.

Naboso (prvý štvrtok v mesiaci) má za sebou zatiaľ len tri stretnutia, ale túži byť mostom, obráteným smerom von, po ktorom budú môcť ľudia prichádzať bližšie k Bohu a v konečnom dôsledku bližšie k spoločenstvu iných veriacich. Zároveň je to miesto, v ktorom môžu mladí ľudia zvnútra cirkvi prebrať zodpovednosť za konkrétné vztahy so svojimi priateľmi či kamarátkami, ktorí sa nachádzajú mimo spoločenstvo cirkvi bez toho, že by sa ich za každú cenu pokúšali priviesť na pôdu cirkvi. To je dané aj tým, že Naboso sa fyzicky odohráva mimo Cukrovej, v neďalekej čajovni.

Dakujeme vám za podporu, za to, že vám na nás záleží a za to, že nás počúvate.

za tím mládeže CBBA
Kristína Uhliková

PROBLÉMY S ĎASNAMI?

kin
G I N G I V A L

Čo je KIN GINGIVAL?

Kin Gingival obsahuje **chlorexidín**, antiseptikum používané na liečbu zapálených a krvácajúcich ďasien. Tiež obsahuje **fluorid**, ktorý chráni sklovinu a pôsobí preventívne proti zubnému kazu.

Kin Gingival neobsahuje alkohol a tým nedráždi a nevysúša citlivú sliznicu v ústach.

PRÍJEMNÁ CHUŤ: väčšia spokojnosť pacientov

Zubná pasta Kin Gingival neobsahuje ani peniacu zložku SLS (sodium-laurylsulfát), ktorá deaktivuje chlórhexidín.

Používaním ústnej vody Kin Gingival v kombinácii so zubnou pastou maximalizujete účinok liečby ochorení vašich ďasien. Vďaka nízkej abrazívite zubnej pasty Kin Gingival si môžete čistiť zuby bez podráždenia ďasien.

Ústna voda Kin Gingival potom umožní účinným látкам preniknúť na ľažko dostupné miesta, ako sú medzizubné priestory.

ZUBY SÚ NA CELÝ ŽIVOT

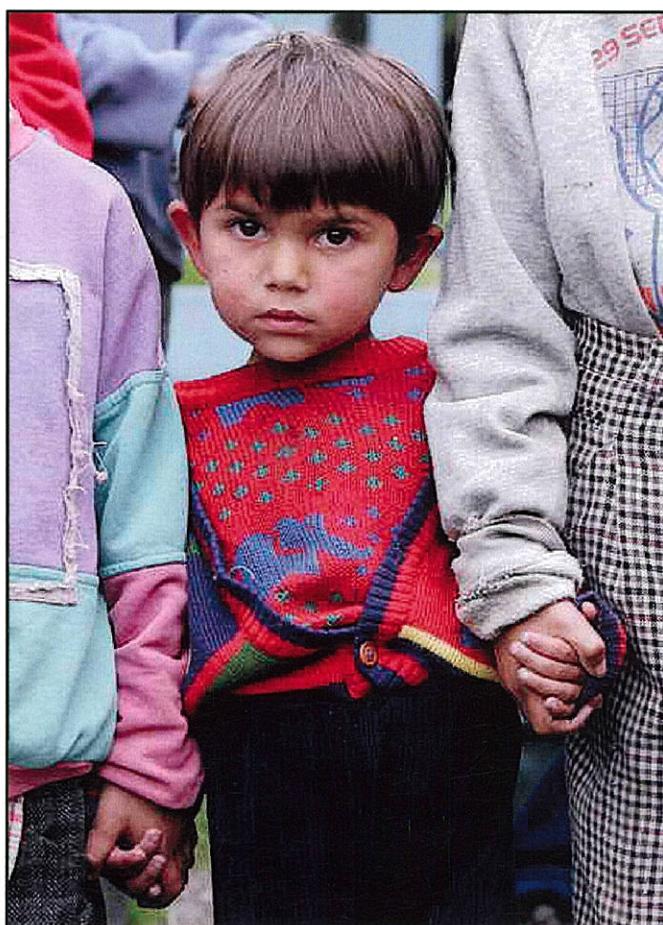
Uvedené prípravky si môžete objednať u nás, vo Vašej lekárni alebo na www.eulekaren.sk.

Výhradný distribútor: TRANSMEDIC SLOVAKIA, s.r.o., Lazovná 68, 974 01 Banská Bystrica
Tel.: 048 / 471 18 19, 471 18 29, 471 18 30, fax: 048 / 471 18 90, e-mail: kin@transmedic.sk, www.transmedic.sk

---

ZAPOJTE SA AJ VY DO TVORBY DIALÓGU

Privítame Vaše názory a postrehy: dialog@mesacnikdialog.sk
v diskusnom fóre na: www.mesacnikdialog.sk
aj písané na adresu redakcie

Marec:

Zamyslite sa
a napíšte
o ženách,
ktoré boli
v blízkosti Ježiša
počas Veľkej noci
v téme:

VEĽKONOČNÉ ŽENY

April:

Prečo nás
neobchádza kríza
rodiny, rozpad
manželstiev,
strata detí?

Zapojte sa do témy:
KRÍZA RODINY

Máj:

Sú občianske združe-
nia fungujúce pri
zboroch prínosom,
alebo ľachou?
Prispejte svojou
skúsenosťou
do témy:
**CIRKEV vs. OBČIANSKE
ZDRUŽENIA**